

The Library
of the
University of North Carolina

Endowed by The Dialectic
and
Philanthropic Societies

862.8
T255
v.24

MCM
BUO

PQ6217
.T44
vol. 24
no. 1-20

PQ6217
.T44
vol. 24
no. 1-20

EEKS
IVE
t on

THE LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
NORTH CAROLINA
AT CHAPEL HILL

ENDOWED BY THE
DIALECTIC AND PHILANTHROPIC
SOCIETIES

PQ6217
.T44
vol. 24
no. 1-20

6269

LLAS QUE NO LLIGA

DRAMA EN TRES ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

JOSEPH AMAT CAPMANY

Representat per primera vegada en el Teatro Novetats de Barcelona
l' onze de Mars de 1895

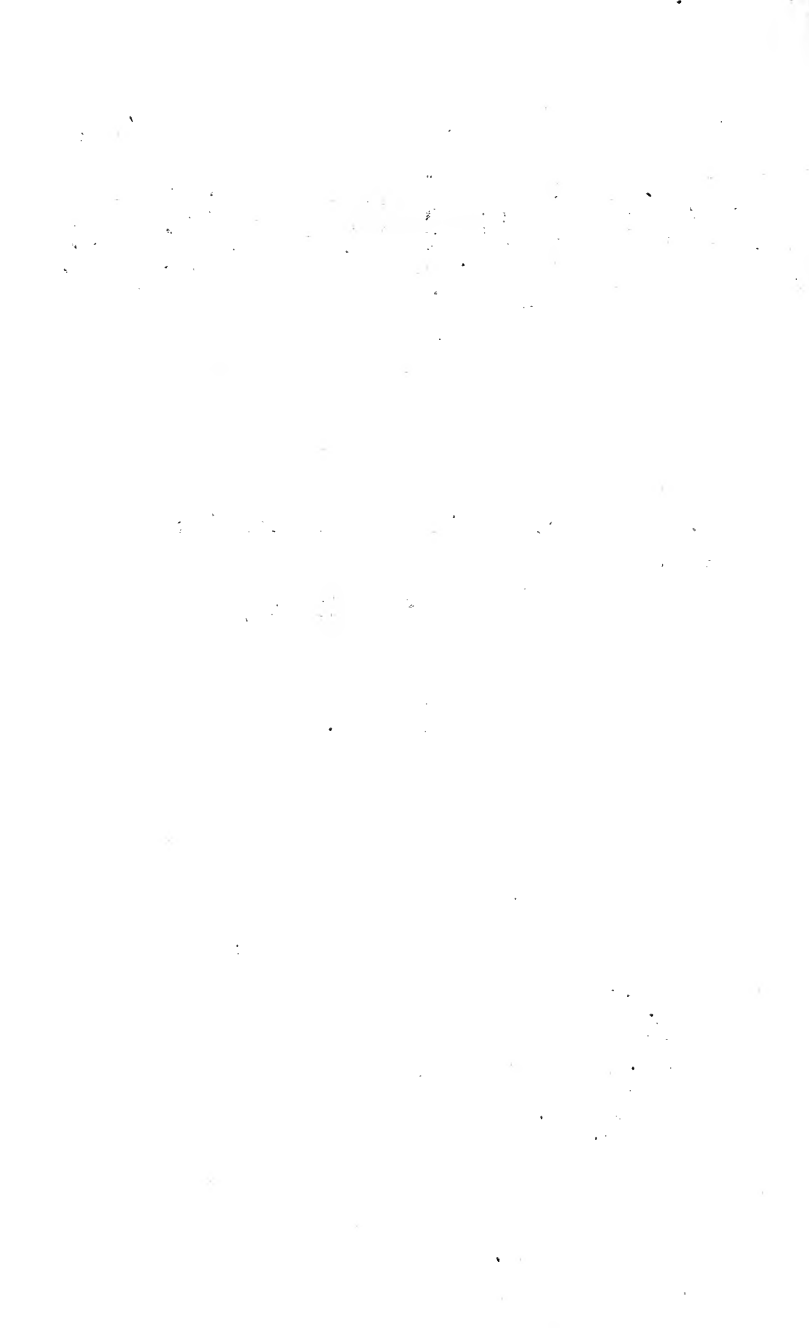
Preu 2 pessetas.

GIRONA

IMPRENTA Y LLIBRERÍA DE PACIÁ TORRES

Plaça de la Constitució 9

1895

LLAS QUE NO LLIGA

DRAMA EN TRES ACTES Y EN PROSA

ORIGINAL DE

JOSEPH AMAT CAPMANY

Representat per primera vegada en el Teatro Novetats de Barcelona
l' onze de Mars de 1895

GIRONA

IMPRESA Y LLIBRERÍA DE PAGIÀ TORRES

Plaza de la Constitució 9

1895

ESTRACTE BREU D' UNA SENTENCIA

En la ciudad de Barcelona á.... Nos Don.

Considerando: Que según lo establecido por el Sagrado Concilio de Trento en el cap. 4.º de *Reformat. matri.* es nulo el matrimonio celebrado por contrayentes entre los cuales medie el impedimento de afinidad *ex-fornicatione* en primero ó segundo grado, sin haber obtenido previamente dispensa apostólica.

FALLAMOS

Que debemos declarar y declaramos ser nulo y de ningún valor y efecto el matrimonio canónico celebrado por D. y D.^a en la Parroquia de de esta capital el día. por mediar entre dichos contrayentes, al celebrarlo, los impedimentos de afinidad *ex-fornicatione*, en grado prohibido, sin previa dispensa apostólica.

ACTE PRIMER

Sala en un xalet, riquissimament amoblada — Porta al foro, que don al jardí y al exterior. — Dos balconeras, una á cada costat de la porta del foro, desde las que 's ven l' exterior del xalet. — Portes laterals, que donan á las habitacions interiors.

ESCENA PRIMERA

TOMÉU (*ab un ram de flors á la mà y espiant de porta en porta*). JUSTA (*entrant y veient á n' en Toméu*.)

JUSTA ¿ Ja espiém ?

TOMEU ¿ Ahont và la cubertora ?

JUSTA Me dich Justa per bon nom.

TOMEU Ves qui ho diria.

JUSTA Y 'l ser vell no us fa franch de tenir modos ¿ ho sentiu ?

TOMEU Fuig, burinot. (*irònicament y fent l' acció de esquivarse una mosca de l' orella*.)

JUSTA Tinguém la festa en pau y parléu com las personas.

TOMEU ¡ Caraco !

JUSTA Puch trabaros la llengua y no us hi valdrá l' edat.

TOMEU ¡ Uy ! ¡ uy ! per gallos no n' hi ha una altre.

JUSTA Y per fets tampoch, si es necessari.—Vaja, anéusen al jardí, qu' es el vostre puesto.

TOMEU Y aquí faig nosa.

JUSTA No, lo qu' aquí féu es bruticia y no estieh per es-

combrar y escombrar á totas horas.—Ja 'n vaig prou de cansada.

TOMEU ¡Fugiu!

JUSTA Sense fugíu. Heu vingut ab aquet ram per es-
cusa y *veas* com m' heu posat la sala.

TOMEU Cumpleixo las ordres del amo.

JUSTA ¡Ja!

TOMEU « Durant la mèva ausencia, cada día portarás un
ram á la senyora », va dir-me.

JUSTA Si, ram qu' ella no vol, perquè las flors li agrada
mès cullirselas.

TOMEU Pero l' amo.....

JUSTA ¿No se li va ocorre res millor que 'l ram, perque
entrésseu aquí, ab l' objecte d' espiar?

TOMEU ¡Desvergonyida!

JUSTA ¿A cuànt paga? que de mesquí n' es.

TOMEU ¡Justa!

JUSTA Vaja unas admiracions mès tontas.—Jo no vaig
volguérmén encarregar per lo poch qu' ofería.—Sou
plat de segona taula.

TOMEU (*dominantse y dissimulant.*) ¿Qué hi faràs? No
tothom pot ser de primera.—A tu, per eczemple,
las senyoras....

JUSTA (*interrumpentlo*) No diguéu bestiesas. Jo me 'n
vaig ab qui don mès.

TOMEU ¿Cóm?

JUSTA Net

TOMEU ¿Qué dius?

JUSTA Lo qu' heu sentit.

TOMEU ¡Ab tanta confiança y tanta cosa..... Vaja, 'm
creya que 'ls hi tenías lley; qu' ellas....

JUSTA ¿Lley? ¿de quína mena? ¿Ahont ha nascut?—
Ellas me ténen perque 'ls hi convinch, y jo m' hi
estich perquè 'm convé: ni mès ni menos, ni menos
ni mès. Sont duas conveniencias, que mútuament
s' esplotan.

TOMEU ¡Borratxa d' aiga! ¿sabs que lo que dius es espan-
tós?

JUSTA ¡Pobre vellet, á qui portan enganyat de mitj á

mitj! (*sense deixar parlar à n' en Tomèu, que voldria contradir-la.*) Si, ja ho sè que 'l senyor, cuan va casarse, — à las horas manaba mès qu' ara — va despedir tot el servey y cambiar tota la masoveria, (*assentiment d' en Tomèu*) escombra nova escombra net, deixant solament à vos per els anys que teniau; (*en Tomèu ab l' actitud confirma lo de la Justa y pregunta ¿y sent aixis m' enganyan?*) per lo qu' habiau fet per la casa....

TOMEU ¡Oy que sí! (*ab entusiasme y satisfacció.*)

JUSTA Al clatell fullas de bleda. No olvidén may l' adagi: *carinyo de senyors, aiga ab cistellas.*

TOMEU Ja no haurias de ser jove per ser desereguda.

JUSTA L' adagi es vell. Os va conservar per esplotaros.

TOMEU ¡Oh! no.

JUSTA Es tan pillo com mesquí y de mesquí, Déu n' hi dó ¿fa?

TOMEU Per márfezas.

JUSTA Bueno: y per somiers, si us agrada.—Avuy, cuan arribi, ans de contarli res, feu que pagui. Si esperéu à que correspongui luego, passarán alts.

TOMEU ¡Xarraire!

JUSTA Ja m' agradaria sentir lo que heu vist ó somiat.

TOMEU ¡Poca vergonya! (*amenassa: cauen fullas del ram.*)

JUSTA No sacsegéu el ram, que tot es bruticia

TOMEU ¡Donchs, tè! (*ab despit sacsejant el ram, cauen fullas.*)

JUSTA (*furiosa*); ¡Aixis us morisseu! (*cambiant de to.*)
D.ª Amalia surt.... (*en Tomèu 's cuadra, preparantse per presentar el ram.*) ¡Gracias à Déu que us tirarán fora!

ESCENA II

TOMEU, JUSTA, D.ª AMALIA DE MONTPADRÓS.

TOMEU (*presentant el ram*) D.ª Amalia....

D.^a AM. ¿Cóm se fa per dir que no 'n vuy?

TOMEU D. Jaume.....

D.^a AM. (*ab despreci.*) Déixilas allà sobre. (*senyalant un moble.*)

- TOMEU Jo cumpaixo... (*anant á deixar el ram.*)
 D.^a AM. Y vágissen. (*manant ab urt.*)
 TOMEU (*rondellejant.*) Soch persona manada.....
 D.^a AM. ¿Encara es aquí?
 TOMEU (*apart y anantsen.*) No 'm pot veure, perquè tampoch pot veure al amo. No sè com.... pero... hi ha misteri... ¡Ho juraria!
 JUSTA (*Durant l' escena haurá arramblat ab l' escombra las fullas que hi havia per terra. Al veure que en Toméu passa la porta*); ¡Ja era hora!

ESCENA III

JUSTA, D.ª AMALIA.

- D.^a AM. ¿Y bè?
 JUSTA Ja ho sab: tot está á punt,
 D.^a AM. ¿De veras?
 JUSTA Aixís ho diu D. Maurici Terri y assegura qu' avuy tot quedarà arretglat.
 D.^a AM. ¿Tot? (*la Justa se 'n vá y 's queda al pas de la porta del foro.*) ¿Ahont vas?
 JUSTA Ja m' ho creya (*mirant fora l' escena*) que faria 'l ganso per escoltar..... ¡Arri avall com l' aiga! (*entrant*) Si, senyora, tot: aixís ell ho diu y també m' ha dit que vindria.
 D.^a AM. Explicat.
 JUSTA No sè més..... ¡Ah! D. Rafel Negre vindrà de vanguardia, fent l' orni, com si no intervingués en l' assumto.
 D.^a AM. Si, ja sè.....
 JUSTA M' ha preguntat ab insistencia, si D. Jaume arriba avuy.
 D.^a AM. Si: segons la carta, ab el tren de dos cuarts d' onse. El Sr. Llorens es á mirarho y avisará.
 JUSTA Li recomana sobre tot que no olvidi las instruccions.....
 D.^a AM. No 's perderà per mi la partida. Digui á la mamá que l' espero. (*Justa entra en la habitació de donya Rita y 'n surt luego.*) ¿Es possible lograrho? ¿No

resultarà una campanada fi de sigle? — ¡Desitjo, dupto y tremolo! — Es precis: resulti lo que resulti. probémho. Sí, no hi ha altre medi. ¡Ell ó jo!

JUSTA Surt al moment D.ª Amalia.

D.^a AM. Posis á la mira y cuan els vegi venir.....

JUSTA Descuidi. (*se 'n va per el foro*.)

D.^a RI. (*Desde la porta, cridant'a*) ¡Justa!

JUSTA (*girantse y desde 'l punt en que 's troba.*) ¿Qué se li ofereix, senyora?

D.^a RI. Que 'l Sr. Llorens entri tan bon punt arribi.

JUSTA Molt bè diu.

ESCENA IV

D.ª AMALIA DE MONTPADRÓS, D.ª RITA TRÉBOL.

D.^a AM. ¿Ploras, mamá?

D.^a RI. ¡Sí, ploro, filla mèva, ploro! (*ab amargura.*)

D.^a AM. ¡Mamá! (*ab carinyo y sentiment.*)

D.^a RI. ¿Qué vols? ¿qué canti? ¿qué rigui?

D.^a AM. ¡Qué no 't desesperis. (*súplica y mimo.*)

D.^a RI. No es desespero: sont llàgrimas ¿véus? llàgrimas que surten, mal que vulgui. ¡Y tenen una amargor tan folla, qu'escanya (*ab la ma al coll*) y ofega! (*ab la ma al cor.*)

D.^a AM. ¡Mamá!

D.^a RI. ¡Déixam, Amalia, déixam! En aquets instants els tèus patóns no alivian.

D.^a AM. ¿Y ofenen?

D.^a RI. No: molestan, engünian.

D.^a AM. ¡Patons de la tèva filla!

D.^a RI. Que no sont espontáneos, ni va en ells afecte, ni carinyo.

D.^a AM. ¡Ets tu qui ho dius?

D.^a RI. Pretenen ser compensació á horrible sacrifici, y tot lo que paga es preu.

D.^a AM. ¡Mamá! (*sorpresas*) ¡Pobre de mí! (*desmayant*)

D.^a RI. Tranquilisat. Promesa es promesa. Cumpliré.

D.^a AM. No ho vuy, si tant te costa.

D.^a RI. ¿Y no ha de costarme? ¿Has cregut que per la

teva bona cara faré 'l sacrifici sense sentirlo? — Si n' es d' egoista l' egoisme! ; Fins vol mut y rialler el dolor que causa, per conseguir lo que desitja!

D.^a AM. No, mamá, no: t' equivocas. Comprench las tèvas llàgrimas y sento aquí (*ab la ma en el pit*) la pena imponderable, que t' abruma. ; Bè 'l veig el sacrifici!..... pero es la mèva situació tan horrorosa!; y soch la tèva filla!

D.^a RL. Si no fossis tú ¿qui podria obligarme? Pero la mare, ni cegantse, pot deixar insensible á la dona ¿ho sents?

D.^a AM. ; Tú vas casarme!

D.^a RL. Y per mi ets desgraciada ¿no es axó?

D.^a AM. ; Mama!

D.^a RL. Digas: no reparis. Al punt á que hem arribat, es bèn poca cosa que la filla reprotxi á la mare.

D.^a AM. Si no t' hu deya.....

D.^a RL. Tú vas casarme: sacrificat.

D.^a AM. ; No, mamá.....

D.^a RL. Sí, vaig casarte. ¿No hi había motius de sobras per ferho? Bè ho sabs y ho has vist. ; Si encara dura!—L' ansia folla dels Montpadrós per apoderarse de l' herencia; l' odi africà que tios y cusins t' han tingut y 't tenen, eran motius més que poderosos per casarte a corre cuita. ¿Qué no han dit de mí? ¿qué no han dit de tú? Ni la teva infancia, ni la teva ignocència 'ls hi ha merescut la consideració més petita. Devant de tanta calumnia, vilesa é infamia, com ells esgrimian, se feya indispensable un marit, que 't defensés pèr tot arreu y cara á cara, obligant á n' els Montpadrós, si us plau per forza, al respecte y al silenci. — Jo ja no podia ab la mèva ànima! ; Quince anys de plets y de lutxa 'm tenían morta!

D.^a AM. ; Y en lloch del apoyo que buscàbam, van venir més disgustos y més penas!

D.^a RL. ¿Qué vols ferhi? Una 's proposa y..... ; l' intenció més bona y més santa, resulta escarni al estrellarse contra la maldat agena.

- D.^a AM. Pero tu 'l conexas !.....
- D.^a RI. ¡ Ay, filla del mèu cor ! m' ho pensaba.
- D.^a AM. ¡ T' ho pensabas !
- D.^a RI. A conéixrel tal com es avuy ¿ t' hi hauria casat ?
- D.^a AM. ¡ Mamà !
- D.^a RI. ¿ No comprens qué no ? ¿ no veus qué, com tú, he sigut víctima també ? Ho toco y..... cambi tan immens y ràpit no s' esplica.—Aixís m' ha pagat el perdulari la fam que li he tret de sobre.
- D.^a AM. Es de la tèva *parentela* y precisaba fer algo per ell. Mes valia ell qu' un altre per la pubilleta y ab ell tot se quedaba á casa, y ab ell tú manarias sempre.
- D.^a RI. ¡ Amalia ! (*amargura y reconvenció.*)
- D.^a AM. ¡ Oh ! si 'l sentisis cuan m' insulta, quins horrors me diu y quinas esgarraduras me conta.
- D.^a RI. ¡ Infame !
- D.^a AM. ¡ Si n' es ! pudé fins més de lo que imaginas. Ah ! Ell la porta aquí (*senyalant entre seya y seya*) fa temps, y no para un punt; pero..... no ho lograrà, no, si tú m' ajudas.
- D.^a RI. ¿ Y pots duptar ?
- D.^a AM. Estich desesperada; pero també estich tan decidida que no sortirà ab la sèva, encara que hagi de bàtrem sola.
- D.^a RI. ¡ Amalia !
- D.^a AM. Podré no triomfar, á pesar de lo que s' assegura y espera; podré caurer vensuda; ferme trossos; morir: matarme; pero ceder, ceder, may.
- D.^a RI. ¡ Pobre criatura !
- D.^a AM. ¿ Ploras altre vegada ?
- D.^a RI. Hi ha plors que no acaban y el mèu es per l' istil.
- D.^a AM. ¡ Mamà mèva ! (*abrassantla y fentli un petó.*)

ESCENA V

Ditas, SR. LLORENS CAMPLÀ.

- SR. LLO. D.ª Rita..... (*cridantla desde la porta.*)
- D.^a RI. Endavant.

SR. LLO. (*entrant*) Si no 'l volen véurer de cop y volta, retirinse. Ha arribat y dintre un moment el tindrán aquí.

D.^a AM. L' ha vist?

SR. LLO. Cuan pujaba á la central del carril.

D.^a AM. ¿No ha pres un cotxe?

SR. LLO. No; senyora: la central.

D.^a AM. ¡Mesquí! (*despreci.*)

D.^a RI. (*ironia*) Fa bè: pudé demá li farian falta. ¿Y lo demés? (*á ne 'l Sr. Llorens.*)

SR. LLO. Tot á punt de solfa. Véurer á D. Jaume, y corre á escape á casa del procurador, ha sigut una mateixa cosa. Avans de las dotze, llestos.

D.^a RI. ¿Avans de las dotze?

SR. LLO. Aixís ho assegura.

ESCENA VI

Dits, JUSTA.

JUSTA D. Jaume entra.

D.^a AM. Fugim.....

D.^a RI. Justa..... (*com dientli «tu mateixa, fes lo encarrugat.»*)

JUSTA Descuidi, senyora. (*s' en van D.ª Rita y donya Amalia.*)

SR. LLO. Fassi 'ls honors de la casa, d' aquella manera que vosté.....

JUSTA ¡Oh! vosté m' hi ajuda y....

SR. LLO. Ho sento: no pot ser: m' esperan.

ESCENA VII

JUSTA.

Tots desitjan y tots fugen: tots amenassan y temen. ¿Qué es lo que sucsehirà? Alerta Justa. Fem com aquell senyor que escoltava 'ls discursos ab paraiguas, perquè cuan arrivés el diluvi universal, no 'l trobés desprevíngut. (*anántsen á la porta y mirant fora escena.*) Aquí 'l tenim ab l' espia al darrera.

ESCENA VIII

JUSTA, D. JAUME TRÉBOL, TOMEU.

JUSTA (*desde la porta.*) Ben vingut, D. Jaume. ¿Qui
habia de contar ab vusté? No l'esperabam.

D. JAU. (*entrant*) Bons dias, Justa.

JUSTA ¿Vè cansat? ¿cóm li ha probat el viatge?

D. JAU. Molt bé: gracias. ¿Y la Amalia?

JUSTA En el sèn cuarto. No crech que tingui noticia de
la sèva vinguda.

D. JAU. Sí, no li he escrit. ¿Y la.... mamá?

JUSTA No sabria dirli.... Ha vingut el Sr. Llorens y....

D. JAU. Sí, sí, está bè.

JUSTA ¿Vol que li passi recado?

D. JAU. Per ara no.

JUSTA Primer es l'espia (*apart*) ¿Se li ofereix alguna
cosa?

D. JAU. Res de moment.

JUSTA Donchs, ab el sèn permís....

ESCENA IX

D. JAUME, TOMEU.

TOMEU (*apart*) ¡Quina mala pua es això! (*per la Justa,
mirantla quan se'n vá.*)

D. JAU. ¿Y bè?

TOMEU Ben bè de cert ¿sab? no puch dirli res; pero hi
ha misteri, senyor, hi ha misteri.

D. JAU. ¿En que 't fundas?

TOMEU No hu sè, si vol que li digui.

D. JAU. ¿Qué has vist?

TOMEU Res, casi res y molt.

D. JAU. Vaja, explicat.

TOMEU Sí, senyor, pero....

D. JAU. A veure si preguntante, anirém millor. ¿Aquets
dias la senyora ha sortit de casa?

TOMEU Sí, senyor, sí: casi cada dia.

D. JAU. ¿El demati?

- TOMEU No, senyor: á la tarde.
- D. JAU. ¿ Y de nit ?
- TOMEU No, senyor, no: á la tarde.
- D. JAU. ¿ A quina hora ?
- TOMEU Entre dos y tres.
- D. JAU. ¿ Sola ?
- TOMEU No, senyor: ab D.ª Rita.
- D. JAU. ¿ Sempre ?
- TOMEU Sempre; sí, senyor.
- D. JAU. ¿ No las has seguidas may ?
- TOMEU Era impssible.
- D. JAU. ¡ Impossible ! ¿ perquè ?
- TOMEU Perqué anaban ab cotxe y tant bon punt ellas
eran dintre, 'ls caballs ja corrian escapats.
- D. JAU. ¿ Ab cotxe dius ?
- TOMEU Ab cotxe.
- D. JAU. ¡ Quina manera de gastar ! Vanitosas miserables !
¿ Y á quina hora tornaban ?
- TONEU No 'n tenian de ficsa; á las sis, á las set, á las
vuit.... cuan las hi venia bè.
- D. JAU. ¿ Tornaban juntas ?
- TOMXU Juntas; sí, senyor.
- D. JAU. ¿ No ha tornat may la mamá sola ?
- TOMEU No, senyor.
- D. JAU. ¿ Ni tampoch la Amalia ?
- TOMEU D' aixó n' estich ben segú.
- D. JAU. ¿ Sempre han tornat ab cotxe ?
- TOMEU Oh! sí: ab el mateix: un cotxe molt bonich, ab
dos caballs perla, molt iguals y molt macos.
- D. JAU. (*apart*) ¡ Imbécils ! ¡ haurán gastat un dineral !—
Mentres jo he estat fora ¿ ha vingut algú ?
- TOMEU El de sempre: 'l Sr. Llorens Camplá.
- D. JAU. ¿ El regatxo y contento de la sogra ?
- TOMEU Sí, senyor; aquet.
- D. JAU. ¿ Y ningú més ?
- TOMEU Que jo hagi vist, no senyor, y cregui que he vigi-
lat de dias y de nits y que he passat moltas horas
ab l' ull obert.
- D. JAU. ¡ Y no has vist res ! (*irónich.*)

TOMEU Oh ! si: 'l carté ha vingut cada dia: no me 'n recordaba.

D. JAC. ¿ Cada dia ?

TOMEU Desde 'l següent á la marxa de vusté. Leri, leri á la mateixa hora, *ninch, ninch*, ja se sabia, 'l carté.

D. JAC. ¿ A quina hora dius ?

TOMEU Entre dotze y una.

D. JAC. Cartas del poble. *« com si parlès ab ell mateix »*. Algú, de fieso, per encarrech d' ellas, m' espiaba y escribia. *« á n' en Tomeu »*. ¿ Y no sabs res més ? Sí, Tomeu, qu' es ben poca cosa y jo 't creya llest fins allà. Si no ha passat més que lo que contas ¿perqué parlas ab misteri ? ¿ per darte importancia ? ¿ No veus que en tot axó hi podrà haberhi dispilfarro, bestiesa; pero misteri ni mica ?

TOMEU ¿ Qué li diré, senyor ? per mi n' hi ha y molt. Cap dia he pogut portar las flors, sense que 'm seguis la Justa y fes mans y mànigas per tréurem d' aquí. ¡ Fins m' ha dit espia ! La senyoreta sempre m' ha retxassat y ab urt. No hu dupto: m' aborreix de veras perquè soch afecte á n' el senyor. L' he vista plorant: també á D.ª Rita. Las dos s' han disputat més d' un cop y avuy la Justa ha portat recados de fora, dient á D.ª Amalia « tot està arreglat. » Prou ha dit 'l nom d' un senyor; pero no 'm recorda.

D. JAC. Un nom ?

TOMEU Sí, senyor.

D. JAC. ¿ Quin ?

TOMEU No 'm recorda.

D. JAC. Fes memoria.

TOMEU Don..... Don..... no, no 'm recorda.

D. JAC. Si qu' ets infelís, Tomeu. Pudé lo únich que valia la pena de saber, es lo que no sabs. ¡ Qué tot està arreglat ! *(pensatiu.)*

TOMEU Aixó sí qu' ho recordo. Pregunta D.ª Amalia. ¿ Y bè ? y respón la Justa, Don..... Don..... *(vaja, no hi puch fer més, no 'm recorda)* diu que tot està arreglat.

D. JAC. ¿ Y luego ?

TOMEU Luego la Justa ha vingut á n' aquesta porta, per veure si jo escoltaba, y com feya un moment qu' ab renys y desprecis m' habían tret de la sala, no he tingut més remey que anármen sense sentir res més. ¡ Es una púa aquesta minyona !

D. JAU. Bueno, Toméu, bueno: ja veig que has fet lo que has pogut y me 'n recordaré. Digas á la Justa que vinga.

TOMEU Molt bè diu. (*anantsen y reyent á la Justa en la habitació contigua*) Per allí passa. (*cridantla desde la porta de la sala.*) Justa, D. Jaume 't demana. (*apart*) Prou estava de centinella.

JUSTA (*en la porta y apart á n' en Toméu*) ¿ Ja han caigut ? (*signo de diners*) ¿ No ? — Ni caurán (*mo-fa*) (*entrant y en alta veu á D. Jaume.*) ¿ Qué se li ofereix, D. Jaume ?

D. JAU. Avisa á D.ª Amalia..... (*repentsantse*) ¿ Y perquè no hi entro jo ? No: (*ressolvent*) ja hi serém á temps. Avisa á D.ª Amalia y també á la..... manà.

JUSTA (*apart*) No gosa dir sogre ó cosa pitjor.

ESCENA X

D. JAUME.

¡ Cotxe ab dos caballs tots els dias !..... ¡ Carta !.....
¡ llàgrimas !.... ¡ disputas !.... ¡ qué tot està arreglat !....
Pudé si diu bè en Toméu, que hi ha misteri. ¿ Pero quin misteri ? ¿ quin ? ¿ cóm ? Ja fa temps que presenteixo algo negre terrible; que 'm tè intranquil, frissós, y no acerto á veure res, ni á dominar el neguit que 'm consúm. De tot ne te la culpa la Rita; pero s' acabat ¡ viva Dèu ! costi lo que costi....
(*mirant fora l' escena.*) ¡ L' Amalia !

ESCENA XI

D. JAUME, D.ª AMALIA.

D. JAU. (*ab mimo afectat*) ¡ Ditxosos ulls que 't poden veure ! (*reconceció amistosa*) ¡ Ni esperarne !

D.^a AM. ¿Sabía la tèva arribada? (*ab desdeny*)

D. JAU. ¿No t' ho han escrit del poble?

D.^a AM. Tu diràs.

D. JAU. Y no tens per el teu marit ni una paraula de benvinguda?

D.^a AM. Es estrany que la demanis.

D. JAU. ¿Tant m' odias?

D.^a AM. No ho sè.

D. JAU. Donchs, mira, es precis qu' aixó acabi. Desitjo que m' estimis y m' estimaràs. Ja n' hi ha prou de recel, de desconfiansa y de intranquilitat. Vuy que 'l sol de la ditxa brilli en el nostre front.

D.^a AM. (*ab sobresalt y espant*) ¿Qué maquinass?

D. JAU. Res, filla mèva: faig els possibles perquè tanta inquietut acabi y no pararé fins á conseguirho.

D.^a AM. Parla clár. (*provocantlo.*)

D. JAU. La casa pairal està amoblada y 'ns espera.

D.^a AM. ¿Qué? (*ab esglay y horror.*)

D. JAU. Aquí la felicitat es impossible: la tèva mamá.....

D.^a AM. ¿Y 't proposas?..... (*esperverada.*)

D. JAU. Viurer en la casa pairal.

D.^a AM. ¿En el poble?

D. JAU. Sí, en el poble.

D.^a AM. ¿Els dos sols?

D. JAU. ¿Y donchs ab qui?

D.^a AM. ¡ May! (*ab resolució entera.*)

D. JAU. ¿Hem de durhi á la tèva mamá, csea de tota ruina?

D.^a AM. ¡ May! (*crèxent en eczaltació.*)

D. JAU. No t' alarmis y sigas enrahonada. Allí, solets 'ls dos, sense ningú que tergiversi 'ls nostres actes, ni interpreti las nostres intencions, arribarém á convencernos de que encara podém ser bons amichs y viurer en santa pau.

D.^a AM. No, allí, á solas, t' aprofitarías de tot lo mèu, fentme llengruar fins lo més nesesari, y allí m' obligarías á ferte 'l testament que tant deliras, y que no has pogut lograr y que no lograràs.

D. JAU. ¡ Amalia! (*reny.*)

D.^a AM. ¡ Qué no lograràs! ¡ t' ho juro!

D. JAU. ; Sempre l' hipérbole ! (*ab to amable.*) ¿ No sabs que 'l testament no val fins que ha mort la persona que 'l fa ? ¿ Qué pot canbiarse cada día , á cada hora , á cada instant.....?

D.^a AM. Inútil: no te 'n faré un , per si no fos á temps á ferne un altre.

D. JAU. ; Miserable ! (*ab ira.*)

D.^a AM. Se donan casualitats. (*ab desafio.*)

D. JAU. (*ab despreci.*) Per ánima vil no 't falta res.

D.^a AM. No, densá que visch ab tú.

D. JAU. No vuy incomodarme.—Preparat: demá marxém.

D.^a AM. ¿ Al poble ?

D. JAU. Sí, al poble.

D.^a AM. Ja t' ho he dit: no hi vinch.

D. JAU. Hi vindrás.

D.^a AM. No, may.

D. JAU. Sosségat. Ja veus si n' estich de tranquil. Ho he resolt aixís y aixís ha de ser. Vindrás.

D.^a AM. ; No !

D. JAU. Sí, Amalia; sinó de bon grat per forsa.

D.^a AM. Per forsa 'ls penjan, diu l' adagi.

D. JAU. O 'ls arrastran, si no ho sabías.—Soch el tèu marit. Mentres jo habiti dintre la Península, tens obligació de seguirme, de viurer ab la mèva companyia: aixís ho mana la lley. El poble no es lluy: quatre horas de carril. He passat aquets dias arretglant la casa y amoblantla: no hi falta res. Demá marxém.

D.^a AM. Tú, si vols.

D. JAU. Y tú també. Cas de resistir, lo que sentiria de veras, tot está previngut, t' hi portará una *pareja* de la guardia civil.

D.^a AM. (*horrorisada.*) ; Ah ! ; Sempre l' atropello !...

D. JAU. Obeeix y...,

D.^a AM. ¿ A qui ? ¿ á tú ? (*ab ira y despreci*) ¿ Y qui ets tu, perquè jo t' obeeixi ?

D. JAU. Qui per dret y lley pot obligarti: 'l tèu marit.

D.^a AM. T' equivocas: serás un horror, una infamia, una miseria; pero 'l mèu marit no l' has sigut may.

D. JAU. Acabém ; mano !

D.^a AM. No á ne mi.

D. JAU. ¡Mano!

ESCENA XII

D. JAUME, D.ª AMALIA, D.ª RITA, *després de ella entra 'l*
SR. LLORENS.

D.^a RI. En aquesta casa, encara no, (*desde la porta de las sevas habitacions — entra.*)

D. JAU. ¡Mamá! (*sorprés.*)

D.^a RI. Encara soch la mestressa; encara soch la duenya d' aquet xalet.

D. JAU. (*refentse y calmos.*) Y pot continuar sentho y disfrutantlo; pero nosaltres demà marxém.

D.^a RI. ¿Cóm? (*sorpresa.*)

D. JAU. L' Amalia y jo 'ns reduhim al poble.

D.^a RI. ¿Al poble?

D. JAU. La casa pairal està arreglada y amoblada convenientement. (*ab intenció.*) Soch marit....

D.^a AM. Per més que 'n siguis, jo no vindré.

D. JAU. No olvidis que puch obligarte y que la resolució es feta.

D.^a RI. (*ab resolució y seguritát.*) Ni ella vindrà, ni tu hi aniràs á la casa pairal.

D. JAU. Ella y jo. (*algo eccitat per l' actitud de D.ª Rita.*)

D.^a RI. Repeteixo que ni tu no hi aniràs.

D. JAU. (*ab desafio y exaltació.*) ¿Qui ha de privármén?

D.^a RI. Qui pot.

D. JAU. Sembla que tant vusté, com l' Amalia, volen traurer forsas de flaquesa; que s' han tornat valentas; que m' desafian. (*á D.ª Rita amenassant.*) ¿Encara no 'm coneix? ¿Olvida que lo que 'm proposo ho abona el dret ó la forsa y qu' apoyat en la forsa ó 'l dret, tot ho logro? (*acentuant l' amenaça.*) ¿Vol plorar una altre vegada?

D.^a RI. (*ab enteresa.*) No una; ploraré sempre tal volta; pero ni la mèva filla sortirà d' aquí per ara, ni tu habitaràs la casa pairal.

D. JAU. ¡D.ª Rita! (*furiós.*)

- D.^a RI. La casa pairal es de la mèva filla: tèva no n' ha sigut may; ni pots disposarne, ni 'n disposarás.
- D. JAU. ¿ Qué no ?..... (*cego de rabia, se abalanza sobre D.ª Rita.*)
- SR. LLO. (*que durant l' escena ha estat á la mira, se interposa ràpidament entre D.ª Rita y D. Jaume y ab actitut de rexassar tota agresió, se encara ab ell.*) ¿ Qué ? (*devant l' actitut del Sr. Llorens, don Jaume 's conté.*)
- D.^a RI. (*manant.*) Sr. Llorens, retiris.
- SR. LLO. Pero.....
- D.^a RI. Retiris, dich. (*el Sr. Llorens se retira.*)
- D. JAU. ¿ Sembla impossible ! Ja ho acabaré tot.
- D.^a RI. T' enganyas: ja ho tens ben acabat.
- SR. LLO. (*apart y mirant á la porta del foro.*) ¿ Quí vé ?
- JUSTA (*en la porta, anunciant.*) El procurador D. Rafael Negre.
- D.^a RI. Que passi.

ESCENA XIII

D. JAUME, D.ª AMALIA, D.ª RITA, SR. LLORENS,
D. RAFEL NEGRE.

- SR. LLO. (*apart*) ; Y 'ls altres no venen !
- D. RA. Bons días. Se la saluda D.ª Rita. (*apart á n' ella*) Venen darrera mèu. (*alt.*) ¿ Diu que 'm demana ? M te á las sèvas ordres. (*á D.ª Amalia*) Als peus de vusté, D.ª Amalia. ¡ Oh D. Jaume ! (*abrassantlo y dantli la ma.*) El feya per aquells payssos.
- D. JAU. N' he arribat ara.
- D. RA. Celebro. S' està millor á Barcelona.
- D. JAU. Demà m' entorno.
- D. RA. ¿ Tan depressa ?
- D. JAU. (*Ab tota intenció.*) Y vusté que coneix la ley, digui á l' Amalia que l' esposa tè l' obligació de viurer en companyia del sèu marit y de viurer allà ahont ell visqui.
- D. RA. (*ponderant.*) Oh ! sí, senyor, sí: ha de seguirlo; pero.....

D. JAU. (*àb ansia.*) Pero ¿qué ?
 JUSTA (*anunciant.*) El Tribunal.
 D. JAU. (*sorprés del tot.*) ¿Qué es aixó ?
 SR. LLO. (*apart.*) ; Bè tardában !
 D.^a AM. (*apart.*) ; Gracias à Dèu !

ESCENA XIV.

Dits, JUTJE, ESCRIBÁ, OFICIAL D' ESCRIBANIA, AGUTZIL.

(*l' oficial d' escribania s' apodera de una taula y durant l' escena figura escriurer y estèndrer la diligencia.*)

D. JAU. ¿Qué es aixó ? (*en el colm de la sorpresa y de la contrarietat.*) ¿Perqué 'l tribunal à casa mèva ?
 ¿De quina infamia 's tracta ?

JUTJE Calli y respecti al Jutjat, que ve en compliment de la llei.

D. RA. (*à D. Jaume, com venentli protecció.*) Sigui comedit y deixis de tonterias.

D. JAU. Pero.....

D. RA. Per 'l bè que li vuy, moderis. El desacato es la cosa mès fácil y la pena es presó correccional y multa.

D. JAU. (*apart à D. Rafel.*) ¿De que 's tracta ?

D. RA. Ho ignoro per cumpert.

JUTJE ¿D.ª Amalia de Montpadrós y Trébol ?

D.^a AM. Servidora de vusté.

(*l' escribá l' hi posa de manifest un escrit.*)

JUTJE ¿Reconeix per sèvas aquesta firma y rúbrica ?

D.^a AM. Si senyor.

JUTJE ¿Y 's ratifica en el contingut d' aquet escrit ?

D.^a AM. Si, senyor.

JUTJE ¿De modo que vostè vol formalment que se la constitueixi en diposit per intentar contra 'l seu marit acció de nulitat ?

D.^a AM. Si, senyor.

ESCRIBÁ Vostè mateix, que l' acta..... (*al oficial.*)

OFICIAL Descuidi: al terminar 'l jutje, quedarà estesa.

- JUTJE (*à D.ª Amalia.*) ¿ El seu marit està present ? (¹)
- ESCRIBÁ (*senyalant à D. Jaume.*) Es el senyor.
- JUTJE Vegin si 's posan d' acort sobre la persona que ha d' encarregar-se del dipòsit. (*à D.ª Amalia y a D. Jaume.*)
- D.^a AM. Jo designo à la senyora, que es la mèva mamià.
- D. RA. (*à D. Jaume.*) ¿ Y vusté també, vritat ?
- D. JAU. Pero ¿ que diu ?
- D. RA. Que designa à D.ª Rita.....
- D. JAU. ¿ Perqué l' Amalia 's quedi aquí ? ¡ May ! ¡ Cual-sevol, un gitano primer qu' ella !
- D. RA. ¡ D. Jaume !.....
- D. JAU. ¡ Qué la tanquin en un convent !
- JUTJE En aquet cas, en us de las facultats que la lley me concedeix, elegeixo à la senyora..... ¿ La seva gracia ?
- D.^a RI. Rita Trébol, viuda de Montpadrós.
- JUTJE D.ª Rita Trébol, viuda de Montpadrós, mare de la dipositada. — En lloch pot estar millor una filla, que al cuidado de la seva mare.
- D. JAU. (*cridant.*) ¡ Protesto ! ¡ M' hi oposo !
- JUTJE Inútil en aquet moment.
- D. JAU. La lley concedeix recursos.....
- JUTJE Ecsersitils en temps y forma. (*ab solemnitat.*) En tant, constitueixo à D.ª Amalia de Montpadrós Trébol, en disposit en poder de la seva mare D.ª Rita Trébol, à la cual se facilitarà testimoni del seu nombrament y d' aquesta diligencia. Mano que se intimidi al marit D. Jaume Trébol Arnall que no molesti à la seva esposa ni à la dipositaria, baix apercibiment de procedir contra ell à lo que hi hagi lloch; y mano que 's previnga à D.ª Amalia de Montpadrós que si dintre un més no ha intentat la demanda de nulitat, quedarà sense efecte 'l dipòsit y será restituida en poder del seu marit.
- D. RA. (*apart al Sr. Llorens.*) Y ja estém llestos.

(¹) En gracia à la brevetat, s' ha passat per sobre 'l precepte legal, art. 1882, L. Enj. civil... “ y sin que éste (el marido) se halle presente. ”

SR. LLO. (*id. á D. Rafel.*) Si que n' hem fet avia.

ESCRIBÁ (*á D. Jaume.*) Ja ha sentit lo de la intimidació.
Si vol que li llegeixi.....

D. JAU. Es dir, que jo no puch.....

ESCRIBÁ Molestarla en lo més mínim. Està baix l' amparo judicial.

D. JAU. (*apart.*) ; Quina murriada! ; Per aixó gallejaban!

ESCRIBÁ (*á D.ª Amalia.*) No hu olvidi, dintre un més.....

D.^a AM. Mil gracias: no hu olvidaré.

D. RA. (*al Escribá apart.*) Ans que transcorri hi haurá demanda: jo li fio.

ESCRIBÁ (*apart á D. Rafel.*) Ho crech. (*alt y al oficial de escribania.*) ; Està aixó ?

OFICIAL Si, senyor. Ja póden firmar, si 'ls hi sembla.
(*entrega lo escrit al Escribá.*)

ESCRIBÁ ; Ho ha consignat tot ?

OFICIAL Sí senyor: ratificació, nombrament de dipositaria, constitució de dipòsit, intimidació al marit, prevenció á la dipositada: no hi falta res. (*mentres tant l' escribá pasa 'ls ulls per l' escrit.*)

ESCRIBÁ Bueno, está bé, ¿ Volen que 's llegeixi ?

D. RA. No n' hi ha nescositat. (*apart.*) Abreviém.
(*assentiment en D.ª Rita y D.ª Amalia. Firman 'l Jutje, D.ª Amalia y D.ª Rita; mentres van firmant, el Sr. Llorens, apart y mirant á D. Jaume diu.*)

SR. LLO. ; Miratel que pensatiu. Ja era hora. Si te las tornaré las brometas, cuan quedis fet un pelacanyas. Hem corregut més que tú. ; Cinich !

ESCRIBÁ (*á D. Jaume oferintli la pluma.*) ¿ Vol fer 'l favor ?

D. JAU. ¿ De qué ?

ESCRIBÁ De firmar.

D. JAU. ; Jo !.....

D. RA. No 's descompongui D. Jaume no hi ha remey.
(*D. Jaume firma.*)

D.^a AM. (*apart á D.ª Rita.*) ; Firma !

D.^a RI. (*id. á D.ª Amalia.*) Era igual.

ESCRIBÁ Molt bé. (*firma ell y diu al oficial.*) Reculliho

tot. (*El jutje, després de saludar, se retira seguit del Agutzil.*) Senyoras..... senyors. (*saludant y anant sen ab l' oficial.* D. Rafel 'ls acompanya y torna luego.)

SR. LLO. (*apart y preparantse á lo que puga venir.*) Ara es 'l moment més crítich. *Ojo al cristo, Sr. Llorens.*

ESCENA XV

D. JAUME, D.ª AMALIA, D.ª RITA, SR. LLORENS, D. RAFEL.

D. JAU. (*ab ira y amenassa.*) ¡ Infames ! (*moviment en 'l Sr. Llorens.*)

D. RA. (*interposantse.*) Recordi l' intimidació judicial y no fassi tonterias, que resultan caras.

D.^a AM. ¡ Oh ! sí : l' infamia es nostre, ben nostre ¿vritat ? Lo bonich, lo decent, lo digne, es fer acompanyar una senyora per una *pareja* de la guardia civil.

D. JAU. ¡ Oh ! (*descompost y ab rabia.*)

SR. LLO. (*apart.*) A temps: torni.

D.^a AM. Estabas cregut que 'l sufriment no t'è un límit ? — Ves per la guardia civil, que aquí t' espero.

D. JAU. ¡ Amalia !

D.^a AM. Hem acabat per are y per sempre. Dificilment sentiràs may més una paraula dels meus llabis. (*sech y ab despreci.*) Adiós. (*se 'n va.*)

SR. LLO. (*apart.*) Y ves dient : « soch 'l marit. »

ESCENA XVI

D. JAUME, D.ª RITA, SR. LLORENS, D. RAFEL.

D. JAU. (*desconcertat del tot.*) ¡ Pero es possible !.....

D.^a RI. Compendràs perfectíssimament bè que sent jo la dispositaria y estant dipositada aquí la tèva esposa, en aquesta casa tu hi ets de més.

D. JAU. ¡ Mamá ! (*entre desesperació y súplica.*)

D.^a RI. Inútil tot : Serà millor que 'n surtis á las bonas, que obligat per el jutje.

D. JAU. (*desesperat.*) ¡ Rita !..... ¡ Rita !..... ¡ Tu !.....

D. RA. (*apart.*) ¡ Qué fàcilment se descompón ! Ell mateix darà probas.

D.^a RI. (*ofesa y altivantse.*) ¿Qué es aixó? Encara soch senyora y, ja que no per lo que represento, respectam al menos per 'ls mèus anys. (*sense deixar-lo parlar é imposantse.*) Mal que 't pesi, en tots conceptes, aquí mano jo. (*senyalant la porta.*) Per allí 's va á fora. (*se 'n va.*)

ESCENA XVII

D. JAUME, SR. LLORENS, D. RAFEL.

D. JAU. (*anonadat.*) ¡Dèu de Dèu! es horrorós!

D. RA. ¡Calma! ¡Calma!

SR. LLO. (*anantsen per el foro y apart.*) Y jo li obriré de bat á bat la porta, perque hi passi ben ample l'última vegada.

D. JAU. ¡Comprench que 's mati á una dona! ¡qué se la trossegi!

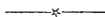
D. RA. ¡D. Jaume!

D. JAU. ¡Sí, comprench l'assessinat, 'l parricidi y..... ¡ay d'ellas! (*anantsen per 'l foro.*)

D. RA. No: ¡ay de vosté! (*entra en las habitaciones de D.ª Rita.*)

FI DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGON

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

D.ª RITA , D.ª AMALIA , D. RAFEL.

D.^a RI. ¿Vól dir?

D. RA. Li asseguro. Ja veu quina paraula solto.

D.^a AM. ¿El marit...

D. RA. Mentre's 'l matrimoni dura, es usufructuari dels bens, que l' esposa li ha constituït en dot; pero no n' es dels parafernals, dels que correspón l' administració á la dona.

D.^a RI. ¿Y 'ls bens de l' Amalia son...

D. RA. Parafernals, senyora.

D.^a AM. Donchs ell...

D. RA. No pot venirhi á buscar res.

D.^a RI. Ja: pero si de cop y volta recorre 'ls masos y...

R. RA. Me sembla que, per depressa que vagi, li hem segat l' herba sota 'ls peus.

D.^a AM. ¿Es possible?

D. RA. Sabent qu' avuy se faria la diligencia de dipòsit, ja ahir estaban en limpio uns escrits fent ressaltar que vusté está dipositada, que 'ls seus bens son parafernals y demanant lo procedent perque D. Jaume no pugui, com á marit, fer la forcosa á masovers, ni

arrendataris, ni percibir un céntim. — Ab fetxa d' avuy se presentarán ahont convinga. — Mentrestant, jo, com á procurador de vusté, he escrit á masovers y arrendataris lo que passa, prevenintlos, perque no siguin víctimas de una sorpresa. — Surten las cartas ab 'l corréu d' aquesta tarde.

D.^a AM. ¿De modo que?...

D. RA. Què 'ls bens de vusté s' han ben acabat per ell, si no demana á n' el Jutjat que li senyali aliments.

D.^a AM. ¿Cóm?

D. RA. . Que vusté li passi algo per viure, mentres dura la qüestió.

D.^a AM. ¿Y gosará?...

D. RA. Dat cas, senyora, no serà 'l primer.

D.^a AM. ¡Viure dels diners de la dona!

D. RA. Tot es segons se mira. N'hi ha qu' ho tenen á orgull, fundanthi 'l sèn estat social.

D.^a AM. Sí, cada hù s' ho pasta á la sèva moda.

D. RA. Com vehuen, per aquet cantó poden quedar tranquils: tot está previngut. — Es per un altre que temo y, la vritat, me dona no poch cuidado.

D.^a AM. ¡D. Rafael!

D. RA. A fé de Negre, ho veig fosch, y... vaja, val més que 'ls hi digui. D. Jaume tè conciencia entera de la sèva situació: 's veu caigut per complert; burlat, escarnit y 'l desespero 'l domina. — Me 'l miro capás de qualsevol barrabassada. Diu que comprén que s' escanyí una dona, que se la trosseji...

D.^a AM. ¡Bárbaro!

D.^a RI. Si tenia valor per realisar 'l sèn desitj ray... Pero es cobart y en serà més en el punt en que 's troba.

D. RA. Que comprén l' assassinat; el parricidi y amenaçsaba dient « ¡ay d' ellas! »

D.^a RI. Pude dintre poch supliqui.

D. RA. ¿Supliqui, diu?

D.^a RI. Supliqui, D. Rafael.

D. RA. *Ojalá*: pero la desesperació transforma als homes, fentlos capassos fins d' horrors, y l' he vist desesperat.

D.^a RI. Ja 's calmará.

D. RA. Celebro de veras qu' aixís ho prengui y si no mánan altre cosa, 'm retiro. (*saludant*) Donya Rita... Donya Amalia...

D.^a AM. Sobre tot no descuydi...

D. RA. Impossible. — L'interés y l' empenyo de don Maurici Térri no deixan en repós á ningú.

ESCENA II

D.ª RITA, D.ª AMALIA.

D.^a AM. ; Y l' has tirat á fora!

D.^a RI. ¿Qué hi había de ferhi aquí?

D.^a AM. No, si lo que m' estranya es que se 'n hagi anat, que no hagi resistit.

D.^a RI. ¿Qué n' hauria tret?

D.^a AM. Es dolent y tossut.

D.^a RI. Cuan tracta ab débils y 's creu 'l més fort. Pero tem al jutje y li fa poquísima gracia 'l Sr. Llorens.

D.^a AM. ¿De modo que estabas dispósada...

D.^a RI. En aquell moment, devant l' insult, á tot.

D.^a AM. ; Quin escándol podías!...

D.^a RI. ¿Y qué? — Per campanada més ó menos, no cal reparar. — La que 's prepara es de primera y sonarà per tot.

D.^a AM. Ja ho veig, mamá; pero — (*ab mimo*) deixa que t' ho digui — ¡d' ensà qu' ell es fora, respiro! Y si la nulitat resultés com 'l dipósit ; quína ventura! ; Es tanta! ; ay! que desconfio, que 'm sembla impossible!

D.^a RI. Y per tot lo que puga venir, val més que desconfiis.

D.^a AM. ;Tú també!

D.^a RI. ¿Qué vols que 't digui? Se 'm fa la cosa tan difícil, tan costa amunt. — Jo no n' había sentit parlar may; ben al contrari.

D.^a AM. Pero ells ho dihuen: es més, ho asseguran.

D.^a RI. ;Ells! ;ells! — D. Maurici ho delira y 'l séu abogat...

D.^a AM. Y 'l séu abogat?

- D.^a RI. Un abogat es capàs de tot, fins de fer veure lo negre, blanch.
- D.^a AM. Luego tú...
- D.^a RI. Jo... jo crech que veurém visions.
- D.^a AM. Mentres logressim la nostra...
- D.^a RI. ¿Qué 'n treuria d' enganyarnos? — Si no fos aixís ¿perqué dirho?
- D.^a AM. ¿Confías?
- D.^a RI. No ho sé; pero si la nulitat es possible, no 's perdrà per mí.
- D.^a AM. ¡Mamá!
- D.^a RI. No: estigan bén segura. — Devant de la tèva ditxa, res importa la mèva reputació. — ¡No diràs que no t' estimo! A ciencia y paciència la sacrificaré á la tèva ventura, reparant en lo possible aquell error.
- D.^a AM. ¡Oh! mamá, no ploris!
- D.^a RI. Fèsten càrrech, si pots, filla mèva. Cuan la campanada soni ¿quina mofa, quin escarni no vindrán sobre mèu? ¡Jo la digna, la respectada, caure de la opinió que disfruto, sense que mà generosa m' auxiliï en la caiguda!
- D.^a AM. No, may! — Mira: desde qu' ell es fora, que sè que no pot tornar, que respiro; si, mamá mèva, per estrany que 't sembli, que respiro, 'm preocupa 'l tèu sacrifici. — Hi som á temps encara: buscarem un altre medi.
- D.^a RI. No n' hi ha d' altre per satisfer las tèvas aspiracions y las d' en Maurici.
- D.^a AM. A las horas jo li diré á n' en Maurici: «quedémse ab las nostras aspiraciós y que la mamá no plori.»
- D.^a RI. Propósits vans! He dat paraula y cumpliré.
- D.^a AM. No ho voldrém.
- D.^a RI. A més, habentho dit ell per vanagloria, ja son alguns qu' ho saben (*ab sentiment y rabia*) ¿qué li fa que al últim ho sápigat tothom?
- D.^a AM. ¡Per Déu mamá! (*acariciantla*)
- D.^a RI. Sí, ja ho veig: vols y dols, per més que l' egoisme en part domina. — Jo, en mitj de las mèvas llà-

grimas, soch mès resolta: ploro, sí; pero no reculo.
— Si dependeix de mí la nulitat, per mès que tot s' enfonsi, serà nulitat.

JUSTA (en la porta anunciant) D. Maurici Térri.

D.^a RI. No vuy que 'm vegi plorant. — Tú mateixa. — Qu' una tontería no 'ns porti un obstacle.

D.^a AM. No ténis: (*fentli un petó*) tranquilisat y vina luego. (*a la Justa*) Que passi.

ESCENA III

D.ª AMALIA y D. MAURICI.

D.^a AM. A pesar d' haberho dit la Justa y D. Rafel que vindria, m' estranya la vinguda. — ¿Qué hi haurà de nou? - - ¡Sempre tement!

D. MAU. (*entrant*) ¡Amalia! (*alegre y satisfet*)

D.^a AM. ¡Maurici! (*ab recel*)

D. MAU. No 't posis séria, ni t' enfadis. — Serà tanta lleugeresa com vulguis; pero no he pogut resistir 'l vehement desitj de dirte: « ¡Que sigui la enhorabona! » — ¿Y la tèva mamá? — Sí, ja ho sè tot: m' ho ha contat el Sr. Negre: lo de la Guardia civil, lo de tréurel de casa. — ¡Oh! lo de plantarlo al carré es de primera. T' ho confesso: m' ha fet felís. — Ves, per gota que 'ns descuidém, com arrias tren avall, escoltada per la *pareja* de la Guardia civil.

D.^a AM. ¡Quín disgust y quína vergonya!

D. MAU. No n' hi ha per menos. — ¿Pero qué tens? ¡estás intranquila! — ¿Qué 't passa?

D.^a AM. No ho sè.

D. MAU. ¿Te sab grèu qu' hagi vingut?

D.^a AM. Sí y no.

D. MAU. ¡Amalia!

D.^a AM. (*vergonhosament*) Per el que dirán, ho sento: (*ab carinyo*) per el gust de véuret, ho celebro infinit.

D. MAU. Gracias y deixa que digan. — A bè, que tú debías esperar-me.

D.^a AM. La vritat, no; ¿perqué?

D. MAU. (*ab reconvenció carinyosa*) ¡Olvidadissa! — Pro-

mesa es promesa y jo cumpaixo; ja ho sabs. — « El dia qu' ell surti per sempre de casa tèva, jo hi vindré » vaig dirte. Avuy n' ha sortit y aquí 'm tens.

D.^a AM. ¿Y n' ha sortit per sempre?

D. MAU. Sens dupte.

D.^a AM. ¿Vols dir?

D. MAU. Sí, dona: jo t' ho asseguro.

D.^a AM. ¡Oh! 'l tèn desitj ray...

D. MAU. Si no n' estès segú, ja ell no eczistiria.

D.^a AM. ¡Maurici, per Dèu!...

D. MAU. ¿A qué callarho? mès d' un cop he pensat en un desafio... Ja ho sabs.

D.^a AM. ¡Jesús!

D. MAU. No t' alarmais, ni fassis la nena, que la causa ets tú.

D.^a AM. ¿Qué estás dient?

D. MAU. ¿Qué estich dient? recórdaho. La primera vegada que vaig dirte « ¡t' estimo! » vas contestarme « soch casada, » com qui diu es bèn inútil.

D.^a AM. ¿Qué volías que 't contestés?

D. MAU. ¿Y si no 'n fossis? vaig preguntarte ¿m' estimarías? — « No puch deixar de serne. » Pero ¿y si no 'n fossis? vaig replicar, y tant y tant vaig insistir, que 'm respengueres: si no 'n fos, me casaria ab vusté. » — ¡Quin sí aquell! — ¡El bè que va ferme es imponderable! ¡Tot 'l mon, fins 'l cel, era petit per abarcar tanta ditxa! — Si no 'n fos... Donchs no 'n serà, vaig dirme, y al mateix temps de dir-m' ho, m' ho juraba: no 'n serà; pero ¿cóm? — En aquell moment jo no sabia, jo no veyia mès que un recurs: ¡matarlo!

D.^a AM. ¡Maurici!

D. MAU. Y vaig proposarme partirlí 'l cor d' una estocada ó deixarlo sech d' un tiro.

D.^a AM. ¡Reyna Santíssima!

D. MAU. Tota la qüestió quedaba reduhida á buscar ó trobar una oportunitat per obligarlo, vulguis que no vulguis, á un desafio. — El veyia caurer rodó. — L' amor que m' alenta, 'm donaba seguritat infinita;

pero... ¡may falta un *pero* per desgracia! — Si 'l mataba, per més que fos *frente á frente* y en honrosa lutxa ¿cóm casarme luego ab tú? El desitj de matarlo era viu, enter: pero 'l dupte... Jo no volia pérdrer de cap modo, ni per cap concepte. — ¡Bè n' he passat y passat d' horas cruels, interminables, desitjant y contenintme! — Al últim, foll d' amor y boig de dupte, dich á n' el méu abogat: « Vuy matar á un home en desafío y casarme luego ab la viu-da ¿hi ha medi? »

D.^a AM. ¿Y vas gosar dirli?

D. MAU. No que no y bèn hagi 'l mèu impuls. — Enterat punt per punt de la cosa, ja ho veus, ha trobat medi que deixa en vida á n' aquell perdut.

D.^a AM. Maurici, prou: no vuy...

D. MAU. El tinch aquí. (*senyalant l' estómach*) No hi puch fer més. — Si un día se m' atravessa... (*fent senyal de passarlo*) ¡Dèu 'ns guardi d' un ja està fet!

D.^a AM. Y entre tú y jo s' obrirà un abisme.

D. MAU. ¡Ca! ¡no! — La necessitat ensenya moltíssim. — Ara ja sè lo que son dispensas.

D.^a AM. ¿Cóm?

D. MAU. Ja t' ho explicaré un altre día.

D.^a AM. Pero...

D. MAU. Per un cantó ó per un altre, la nostra es bèn segura.

D.^a AM. ¡Maurici!

D. MAU. Bèn segura, vida mèva. (*fent acció d' abraçarla*)

D.^a AM. (*detenintlo*) La mamá.

ESCENA IV

D.ª AMALIA, D. MAURICI, D.ª RITA.

D. MAU. A n' els peus de vusté, senyora dipositaria.

D.^a RI. (*saludant*) Sr. Terri...

D. MAU. Admeti la més complerta enhorabona y permétim tributarli l' aplauso més entussiasta.

D.^a RI. Admeto, sempre que vusté...

D. MAU. No s' apuri: estaré tant correcte com puga desitjarse.

- D.^a RI. (*ab amabilitat*) Es més aviat dit, D. Maurici...
- D. MAU. No temi. Per una tonteria no 'm jugo la felicitat.
- D.^a RI. (*carinyosa y sonrient*) Es que 's fa sense volgué y sense sentirho.
- D. MAU. Senyora...
- D.^a RI. Avis d' amiga y no més, Sr. Terri. — La seva visita...
- D. MAU. ¿No puch venir a n' aquesta casa?
- D.^a RI. No es aixó; pero...
- D. MAU. Promesa es promesa y jo cumplesco sempre.
- D.^a RI. Sí, realment, probas ne t' dadas; pero, vaja, reconegui que avuy per avuy la seva visita, sempre estimable, t' és més d' imprudent que de juiciosa.
- D.^a AM. ¡Mamá!
- D. MAU. Ja sab que 'm t' és a las sevas ordres: ho reconech y...

ESCENA V

D.ª AMALIA, D. MAURICI, D.ª RITA, SR. LLORENS.

- SR. LLO. (*desde la porta*) ¿Dónan permís?
- D.^a RI. Endavant.
- SR. LLO. ¡Oh! D. Maurici!... (*saludant ab ponderació*)
- D. MAU. ¿Cóm va, Sr. Llorens?
- SR. LLO. Un poch cansat: la cursa ha sigut bona. (*a donya Rita*) ¿Puch parlar?
- D.^a RI. Parli: no hi ha ningú de massa.
- SR. LLO. L' he seguit, com vusté m' ha indicat. — ¿Quin caminar per carrers y plassas, sense rumbo fíxo. — En el més insignificant moviment, se li veyia la desesperació. — ¿Ahont anirà? 'm deya, cuan ha entrat a casa de D. Federico.
- D.^a RI. Del seu abogad?
- SR. LLO. Del mateix. — Consulta tenim m' he dit y m' he plantat a l' escaleta del davant. — La consulta ha durat dos horas llargas. Durant ellas, un dels passants de D. Federico ha sortit dos vegadas. — ¿Perqué? ho ignoro, pero se 'm figura que una y altre volta ha sigut per recullir en la escribania apuntes y notas de la diligencia de dipósit.

- D.^a RI. Res d' estrany.
- D. MAU. No, la presunció es fundada.
- SR. LLO. Al últim ha sortit D. Jaume.
- D.^a AM. ¿L' ha vist sortir? (*ab interés*)
- SR. LLO. Sí, senyora, y en l' apariencia forsa tranquil.
- D.^a AM. ¿Forsa tranquil? (*sorpresa*)
- SR. LLO. N' estich segú, l' he observat bè.
- D.^a AM. (*sobressaltada, á D.ª Rita y á D. Maurici*) ¿Es
qué D. Federico tindrà medis?...?
- D. MAU. ¡Qué ha de tenir, si lo nostre es irrefutable!
- D.^a AM. ¿Qui sab? un abogat... (*tement*)
- D. MAU. No pot saltar per sobre la ley y la ley es lo nostre.
- D.^a AM. Tant confias, qu' estás cego.
- D. MAU. Qué cego, ni no cego: t' ho asseguro.
- D.^a AM. Y...
- D. MAU. Y si no resulta, ja t' ho he dit, 'l passo.
- D.^a RI. Recordi que va prométrem, en gracia á n' el mèu
sacrifici, respectarlo materialment.
- D. MAU. Mentres hi hagi medi de lograr la nostre, sense...
- D.^a RI. (*reconvenint*) Sr. Terri...
- D. MAU. Cumpliré, donya Rita.
- D.^a RI. (*á n' el Sr. Llorens*) ¿Y luego, ahont ha anat
- SR. LLO. Cap aquí.
- D.^a RI. ¿Qué diu?
- SR. LLO. Que si un senyor, que no coneix, no 'l detura á
uns cinquanta passos d' aquí, arriba primer que jo.
- D.^a RI. ¿Vól dir que ve?
- SR. LLO. Ho ignoro; pero...
(*campana en el portal del xalet*)
- D.^a AM. ¿Qui demana?
- D. MAU. ¡Es ell! (*mirant desde 'l balcó*)
- D.^a RI. ¡Ell! (*mirant també*)
- D. MAU. Sí, senyora, per estrany que sembli.
- D.^a AM. (*mirant*) ¡Ell! (*ab sobressalt*) La Justa hi parla.
(*á n' el Sr. Llorens*) Corrent, que no obri.
- D.^a RI. No hi vagi.
- D.^a AM. Pero...
- D.^a RI. La Justa no obrirà.

- D.^a AM. No sabia...
- D. MAU. La Justa ve, y ell queda en el portal.
- D.^a AM. Sembla impossible que vingui...
- SR. LLO. *(com parlant ab ell mateix)* No, d'insistent n'es.
- D. MAU. Desitjo de bona fè està lo més correcte... *(apart à D.ª Amalia)* pero si m'hi obliga, 'l cruso.
- D.^a AM. *(apart)* ; Maurici!
- D. MAU. Tot serà qüestió de dispensas.

ESCENA VI

DITS. — JUSTA.

- JUSTA *(à D.ª Rita)* Senyora...
- D.^a RI. Digui.
- JUSTA D. Jaume desitja parlar ab vustès.
- D.^a AM. Jo no hi parlo. *(resolució y despreci)*
- D.^a RI. ; Amàlia!
- JUSTA Diu qu' es indispensable que 'ls hi parli; que ve en só de pau; y que l' entrevista pot contribuir moltíssim à la resolució amigable del conflicte.
- D.^a AM. Per mí, no.
- D.^a RI. Vamos...
- D.^a AM. De cap modo. Li he jurat aquet matí y ha de ser.
- D. MAU. ; Bravo, ilusió meva! *(apart à l' Amalia)*
- JUSTA Diu que demana y suplica, que no s' imposa.
- D.^a RI. No m' he enganyat: se veu perdut *(satisfeta)*
- JUSTA Y que aquet es l' últim favor que sollicita.
- D.^a RI. ; Qui sab!... *(cavilosa)*
- D.^a AM. *(à D.ª Rita)* ; Vòls esposarte à un disgust?
- D.^a RI. Pude... *(id.)*
- D.^a AM. ¿A un nou incomodo?
- D. MAU. Lo qu' es una tonteria.
- SR. LLO. Bèn cert.
- D.^a RI. Obrali 'l portal. *(à Justa)*
- D.^a AM. ; Mamá! *(alarmada)*
- D. MAU. ; D.ª Rita! *(sorprés)*
- SR. LLO. *(apart à Justa y detenintla)* Esperis.
- D.^a RI. Justa, ¿no ha dit prech, súplica, favor, acen-
tuantho?

JUSTA D. Jaume ho acentuaba.

D.^a RI. Donchs no vuy que 's digui que m' he negat à una súplica, à un prech. (*sense deixar parlar á l' Amalia ni á n' en Maurici*) Ademés, ell ve de casa de D. Federico y ve, sens dupte, per consell del seu abogad. — Pude tot se reduheix à ficsar un número, accedint à lo que 's desitja. — De no, sabré D. Federico lo que 's proposa y ahont va.

D. MAU. Sigui lo que vulgui, no podem tornar enrera: jo no transigeixo.

D.^a AM. Ni jo.

D.^a RI. (*à Justa*) Óbrali 'l portal. (*Justa se 'n va*) Retírintse. (*senyalant una habitació*)

SR. LLO. ¿Y si l' atropella?

D.^a RI. Encara tinch brío y bras, si convé, y presumo qu' estich ben guardada.

D. MAU. Pero...

D.^a RI. Aquí 'ls tres y si no 'ls demano, no surtin. (*senyalant l' habitació*)

D.^a AM. ¡Mamá!

D. MAU. ¡Donya Rita!

D.^a RI. Aquí. — Escoltin, si bè 'ls hi sembla; pero si no 'ls crido, passi lo que vulgui, quiets.

D. MAU. Aixó de quiets... (*apart*)

SR. LLO. (*apart*) Se 'm figura que no acato l' ordre.

ESCENA VII

D.ª RITA, D. JAUME.

D.^a RI. No serà dit que no li he escoltat un prech. — ¡De l' amenassa à la súplica! — ¿Sab lo dels bens? ¿Es 'l seu objecte véurer si arranca algo? — Aquí 'l tenim.

D. JAU. (*entrant*) ¿Y l' Amalia?

D.^a RI. No vol sentirte.

D. JAU. ¡Mamá!...

D.^a RI. T' ho ha jurat aquet demati y seria inútil cuan intentessis.

D. JAU. ¿Y vusté?

- D.^a RI. Digas : soch la mare dels eops y puch sofrirho tot.
- D. JAU. (*escusantse*) Lo del dipòsit judicial m' ha sorprès y la sorpresa m' ha arrastrat...
- D.^a RI. No t' escusis y parla clar : digas que 'l dipòsit ha contrariat ls tèus plans y la contrarietat t' ha fet perdre 'l mon de veure.
- D. JAU. Senyora...
- D.^a RI. Ni més , ni menos : una sorpresa atonta : una contrarietat desespera.
- D. JAU. Aixís es ¿ á qué negarho ? pero en aquet moment 'l desespero ha passat y obra la reflexió.
- D.^a RI. Baldament aixís sigui.
- D. JAU. Es.
- D.^a RI. Endavant.
- D. JAU. Sè de lo que 's tracta. — En el despaix de D. Federico ho he sabut. El foch , per fondo que 's fassi , sempre respira.
- D.^a RI. ¿ Y qué ? Ho hem fet á cara descuberta , sense 'l més mínim empenyo d' amagarho. L' acte d' aquet dematí es bèn públich y escrit queda.
- D. JAU. L' escándol á que 's va no tè límits , y l' honra de vosté y la dignitat de l' Amalia y mèva aconsellan que s' eviti.
- D.^a RI. Es tart.
- D. JAU. ¡ Mamá !...
- D.^a RI. Completament tart.
- D. JAU. Escolti. — Ja sè que no puch viurer ab vustés : reconech que la mèva conducta ha sigut detestable , indigna , cruel y no 'm faig ilusions. — Vusté 'm desprecia y la Amalia m' odia. — No pretench per lo tant seguir en la sèva companyia y prometo allunyar-me. — No sols no pararé á Barcelona , sinó que , si es precis , surtiré de Catalunya ; pero que la qüestió de nulitat no continuhi per bè y honra de tots.
- D.^a RI. T' ho he dit avans , Jaume , es tart.
- D. JAU. ¡ Mamá !
- D.^a RI. Es impossible que l' Amalia desisteixi ; tant á pit s' ho ha pres.
- D. JAU. Vusté pot...

D.^a RI. T' equivocas.

D. JAU. No.

D.^a RI. Si. Avuy per avuy l' Amalia no m' escolta y fora per demés inútil intentar dissuadirla.

D. JAU. Donchs precisa lograrho d' un modo ó altre. La sèva pretensió no pot tenir 'l resultat qu' ella espera y convé evitar l' ignominia y l' escándol.

D.^a RI. Jaume...

D. JAU. Vinch en só de pau y desitjós de que no caiga sobre la nostra familia una nota de vilesa é infamia. Massa n' han dit de l' Amalia y de vusté 'ls Montpadrós. Que la opinió pública no pugua de nou clavar-nos las dents.

D.^a RI. Ella està resolta.

D. JAU. ¿Y vusté?

D.^a RI. Y jo no tinch altre voluntat que la sèva.

D. JAU. Pero ¿qué vol ella? ¿qué me 'n vagi? Me 'n aniré. — ¿Quedar sempre baix l' amparo judicial, perquè en cap temps pugua jo, com á marit, manarla en lo més mínim? — Que hi quedi; pero en lloch de demanda de *nulitat*, que 's formuli *querella de divorci*. ¿Motiu? maltractes, que jo confessaré: 's ractifica 'l dipòsit, me deixo declarar la rebeldia y segueix l' assunto per els sigles dels sigles.

D.^a RI. Y tot aixó ¿perqué? ¿perqué la nulitat nó y sí 'l divorci?

D. JAU. Per el decoro de la familia.

D.^a RI. ¡Jaume!... parla clar ¿quina intenció callas?

D. JAU. Segueixo 'l consell de D. Federico. Ens coneix de temps y, ara com sempre, 's desvetlla per el bè nostre.

D.^a RI. ¡De D. Federico! — T' ho repeteixo: l' Amalia no transigeix ab re.

D. JAU. De modo...

D.^a RI. Que no transigeix ab re.

D. JAU. Donchs busca algo més que tenirme lluny. ¡Oh! si, y aquest algo es impossible que jo li consenti.

D.^a RI. No 'l necessita 'l teu consentiment.

D. JAU. ¡D.ª Rita!...

D.^a RI. Li basta 'l sèu dret.

D. JAU. Pero...

D.^a RI. Escalamacions inútils: la resolució es feta y no hi ha altre remey que arribar al fi.

D. JAU. ¿ Es á dir que la lutxa es á mort ?

D.^a RI. A mort, si aixís vols calificarla.

D. JAU. ¿ Que no hi ha transacció possible ?

D.^a RI. De cap mena.

D. JAU. Donchs no lograrà l' Amalia lo que somia, jo li juro, y al final ' ns veurém.

D.^a RI. ; Jaume !...

D. JAU. Si, ja ho sè que hi ha motius de sobras per la nul·litat. D. Federico, que ' ns coneix á fondo, m' ha explicat la cosa, no deixant lloch á dubte ; pero ' s necessitan probas y aquestas no existeixan ; no existeixan, no. — Jo negaré, encara que ' l jurament vagi per endavant, y la pretensió de l' Amalia es perduda. — ; Ay d' ella llavoras ! Caurà ' l dipòsit, tornarà á poder mèu...

D.^a RI. ¿ Juraràs fals ?

D. JAU. No hi jura, qui ab reserves sab ferho.

D.^a RI. ; Vil !

D. JAU. Tot es digne, mentres dongui per resultat ' l fi que un se proposa.

D.^a RI. ; Y' he pogut créurel noble un día !

D. JAU. La venjansa fa bona cualsevol arma, qu' ab profit puga esgrimirse. (*ab tota l' intenció possible*) Y ja que la filla, la mimada, la més volguda, folla d' egoisme, eczigeix á la dona y á la mare ' l sacrifici de la sèva reputació y dignitat, jo, l' aburrit, ' l miserable, ' l gendre, vinch á salvar á la mare y á la dona, encara qu' ella no vulgui, encara que per lo-grarho hagi de sostenir que la vritat es mentida ; que la realitat es sombra imaginaria y hagi de jurar fals.

D.^a RI. Y tot perque aixís la nul·litat no ' s declara y no declarantse resulta en profit teu, ¿ vritat ? Oh ! sí. Pero t' equivocas : soch jo que vuy dirho, y ho diré, y ho juraré y ho repetiré aquí y allà, per tot,

sense que cap obstacle siga prou á detenirme. (*no deixantse interrompre*) ; L' error comés al casarla, es sense límits ! Y ' l sacrifici més grandíós , la tortura més infernal , la cayguda més desesperada son ditxa y gloria , si poden esmenarlo y desferlo. .

D. JAU. No admetre l' oferta mèva , que tot ho calma y concilia , diu cla qu' en l' assumto y va algo que ' s calla ; algo que presenteixo ; algo que averiguaré..... — ¡ Oh ! sí , que sabré , vulgas que no vulgas , y...

D.^a RI. Jaume , prou.

D. JAU. No , l' acció de nulitat no prosperarà.

D.^a RI. Sobran probas materials , surtidas de tu mateix.

D. JAU. ¿ Qué ? de mi ? ni la més petita.

D.^a RI. Ja ' t confondrán , cuan la vegis.

D. JAU. Inútilment intenta marejarme : jo sè que no n' hi ha cap y que la pretensió de vustés naix perduda , morta. Morta , sí. La mèva potestat marital , avuy suspesa , reixirà de nou y ¡ ay de l' Amalia llavoras !

D.^a RI. ¡ T' atrevirías !...

D. JAU. ¡ A tot ! — Y no habenthi cops materials , que no hi serán , fins la queixa més justa resultarà legalment fastidiosa é inútil. — Jo també n' he après algo de lleys y ja arribarà ' l mèu torn.

D.^a RI. ¡ Jaume !...

ESCENA VIII

D.ª RITA, D. JAUME, D.ª AMALIA.

D.^a AM. No arribarà may , encara que ' l plet se perdi.

D.^a RI. ¡ Amalia !

D.^a AM. Rompo ' l mèu propósit per despreciar las sèvas amenassas y destruir per complert las ilusions que s' està forjant.

D. JAU. ¡ Ilusions !

D.^a AM. ¡ Ilusions absurdas ! — May més tindrás sobre mèu , encara que l' acció no prosperi , poder de marit y — escolta , que vaig al ánima , — may més ' ls mèus bens tornarán á tú ni per sostenir las cargas del matrimoni.

D. JAU. (*desafiant*) Veurém.

D.^a AM. Jo t'ho fio. — Ja sè que 'l tèu objecte, que 'l tèu afany, que 'l tèu únich deliri son 'ls bens: faltante, ets un perdut sense ofici ni benefici.

D. JAU. ¡Amalia! (*ofès. D.ª Rita ab l'actitut procura contenir al un y al altre*)

D.^a AM. Conta que han fugit per sempre de tú. — Sàpi-gho: avans de tornar á caure en la tèva potestat marital, — si no hi ha altre medi, — ¡t'ho juro! — me suicido. (*sorpresa entera en D. Jaume*) Ja pots mirar: estich resolta: 'm mato.

D. JAU. ¡Oh!... (*súplica y amenassa*)

D.^a AM. Inútil tot. — May més t'aprofitaràs de la més petita cosa méva. — ¡Torna á la miseria de la que habías sortit!

D. JAU. (*ecsasperat*) Si, hi tornaré; pero no t'hi complauràs tú veyentla. (*tirantse sobre d'ella*)

D.^a RI. ¡Jaume! ¡Jaume!... (*detenintlo*)

D. JAU. Perdut per perdut, acabém de cop.

D.^a AM. Déixal. (*desafiant*)

ESCENA ÚLTIMA

D.ª RITA, D. JAUME, D.ª AMALIA, D. MAURICI.

D. MAU. (*separant á D. Jaume de D.ª Rita*) Ja n'hi ha prou de tonterias.

D.^a RI. ¡Sr. Terri!

D.^a AM. ¡Maurici!

D. JAU. ¡Qué! (*completament sorprés*) ¡Tú! (*en el parocsisme de la desesperació y creyent que 'n Maurici es el querido de l'Amalia*)

D. MAU. Sí, jo. — ¿Qué?

D. JAU. ¡Tú!... ¡Per tú!... ¡Ella!... (*completament desesperat, se tira sobre D. Maurici ab intenció d'escanyarlo. D. Maurici, més forsut qu'ell, l'agafa pe'ls brassos y 'l subjecta y domina, fins al punt de deixarlo inmóvil*)

D. MAU. ¡Infelis!

D.^a RI. ¡D. Maurici!... (*ab súplica*)

D.^a AM. ; Tiral !

D. MAU.^r. Ets débil per contrarrestar la mèva forsa. (*tirant-lo ó empenyentlo cap á la porta del foro*) Ves per armas y padríns, que igualin la lutxa.

D. JAU.^r. (*desde prop la porta del foro , ahont l' haurá tirat ó empenyegut D. Maurici y ab tota la rabia possible*) ; Ab quin goig t' arrancaré l' ànima !

D. MAU.^r. Ves, ves.

FI DEL ACTE SEGON.

ACTE TERCER

La mateixa decoració

ESCENA PRIMERA

D. RAFEL NEGRE. SR. LLORENS CAMPLÁ (*entran per el fondo*)

SR. LLO. Jo m' hi assento, D. Rafel. De cansat ne vinch: de sorprés..... demani. (*ab ponderació y misteri.*)

D. RA. ¿Ja ni passa alguna?

SR. LLO. ¡D. Maurici ha vist á D. Jaume!

D. RA. ¡Ca! (*negant.*)

SR. LLO. D. Maurici mateix m' ho ha dit.

D. RA. S' haurà equivocat.

SR. LLO. L' ha vist en el moll; en la descarga. (*insistent.*)

D. RA. Ha pres á un altre per ell. — La sentència va avergonyarlo y allunyarlo y es massa aviat per que torni.

SR. LLO. Sí, sí, díguihó á D. Maurici, que està neguitós; fins alarmat!.... (*insistent y ponderant.*)

D. RA. Prescisament ara qu' hauria d' estar tranquil.

SR. LLO. — Jo li asseguro.....

D. RA. Ja, tot al revés. — Ans d' obtenir la sentència, deliri per obtenirla; ara que la tenen, sembla que ' ls hi fassi por.

SR. LLO. ¡Burrango! ¡burrango! ¿Créu que no es cosa que *frappi*? ¿que impresioni? — A mí no m' hi va ni m' ve y no passo día sense darli voltas y voltas. — ¡El matrimoni nulo! — Es á dir: després de sis anys de matrimoni (*marcantho tot lo possible.*) ¡D.ª Amalia no ha sigut casada may! y aixó que va casarse ab tots els ets y uts, llicencia, padrins, benedicció, mi-

sa.. ... — No, miriho com vulgui; n' hi ha per capficarse. — Jo, jo..... no hu entench.

D. RA. A fé que la sentencia es ben clara.

SR. LLO. ¿Clara? — Segons com y cuan.

D. RA. Declara *ser nulo y de cap valor y efecte* el matrimoni canónich de D. Jaume Trébol y D.ª Amalia de Montpadrós, per mediar entre dits contrayents, al celebrar-lo, l' impediment diriment d' afinitat il·lícita en grau prohibit, sensa previa dispensa apostòlica, y mana que, luego de ser ferma la sentencia, se comuniqui á n' el Parraco la declaració de la nul·litat, á fi de que la fassi acreditar al marge de la partida en que consta la celebració del matrimoni.

SR. LLO. Aixó ja ho he llegit.

D. RA. Donchs aixó n' ofereix dupte.

SR. LLO. Dupte no, pero capfica. — ¡Un llas indisoluble!

D. RA. Pero..... ¿No veu que no ha eezistit may?

SR. LLO. Pero..... ¿no veu que han viscut sis anys com marit y muller?

D. RA. Sense serne.

SR. LLO. Lo que es més grave.

D. RA. Sembla impossible que sigui tant *rubio*. Ningú es responsable d' un error.

SR. LLO. No 'n parlo de responsabilitats. Lo que jo afirmo es qu' aixó de no haber sigut may casats no m' entra. (*ab el dit en el front.*)

D. RA. Mania, Sr. Llorens; y convencer á n' el maniátich es més que difícil: pero vuy que sápigam una cosa. (*ab intenció y solemnitat.*) L' Iglesia ha dit: tots els que 's casin ab tal ó cual circumstancia, ó sigui, tots els que tingan, al casarse, algún impediment diriment, no serán casats. — Y cànons sont cànons y lleys son lleys. — Ja poden pasarne d' anys: si al celebrar-se 'l matrimoni l' impediment diriment eezistia, ni son casats, ni n' han sigut.....

SR. LLO. Ja..... ja..... May volia morir la vella.....

D. RA. Pero, home, si aixó es vell, molt vell: fa anys y panys, sigles — ¿ho sent? — sigles que dura.

SR. LLO. Per vusté será vell: per mi es novíssim.

D. RA. ¿Qué vol que li digui? (*mitj enfadat, creyent impossíble convencer al Sr. Llorens.*)

SR. LLO. Res, D. Rafel.—Cada hù es cada hù y cada hù per allà ahont l' enfila. (*ab ponderació entera.*) ¡Els veuré casar y no hu creuré!

D. RA. Es estremarho una mica massa.

SR. LLO. ¡Casarse D.ª Amalia ab D. Maurici, vivint don Jaume!

D. RA. Per ertrany que li sembli, vivint D. Jaume. — A

poch ho té: demà ho veurà.

SR. LLO. ¡Veurho ray! (*ab tò misteriós.*) ¡Me sembla que també ho veurà D. Jaume!

D. RA. Si no es aquí.

SR. LLO. Vaya si hi es: y juraria qu' ha tornat per el gust de veurho.

D. RA. Hi ha gustos, que mereixan *palos*.

SR. LLO. Es molta vritat; pero un gust val mil lliuras.

D. RA. Per qui las tè y sab gastarlas.

SR. LLO. Ja ho veurém.

D. RA. Prou que sí. (*mirant el relotge y donant mostra d' impaciencia.*) D.ª Rita no ve, *à n' el Sr. Llorens*! Pero, ¿quin recado li ha dat?

SR. LLO. Digui á D. Rafael que 'm fassi l' obsequi de venir, si pot ser, desseguida, perque necesito parlarli d' algo qu' interesa moltíssim.

D. RA. Y vinch y la trobo fora.

SR. LLO. Al entrar tots dos, no li ha dit la Justa, per encàrrech de D.ª Rita, qu' esperi?

D. RA. Sí; pero..... (*torna mirar el relotge.*)

SR. LLO. D.ª Rita no pensaba moures de casa. Algo molt serio deu haber ocorregut, euan ha sortit. — ¿Sent? (*senyalant á fora.*) Un cotxe. Aquí la tenim.

D. RA. (*mirant desde 'l balcó*) No es ella.

SR. LLO. ¿No?

D. RA. No: es el cotxe dels magatzems del Sigle, ab paquets que la Justa recull.

SR. LLO. En vigílias de boda, ja se sab, ne plouen.

D. RA. Jo tinch molt que fer..... (*disposantse á sortir.*)

SR. LLO. D.ª Rita sentirá de veras no trobarlo. — Fassi un petit sacrifici: esperi una mica més.

ESCENA II

D. RAFAEL. — SR. LLORENS. — JUSTA.

JUSTA ¡Ditxosos días y quin fatíeh donan! (*ab quatre ó cinch paquets, que figuran contenir tela, y que deixa sobre la taula.*)

SR. LLO. Diguimo á mí. (*dant mostras de cansat.*)

D. RA. Dispensi, Justa: ¿sab per què ha sortit D.ª Rita?

JUSTA Per una targeta qu' ha rebut. Llegirla, arretglarse y sortir, tot ha sigut ú.

SR. LLO. ¿Y no li ha dit?...

JUSTA (*interrumpint y ab tò agre.*) No més que el senyor Negre fes el favor d' esperar-se.

SR. LLO. ¿Y ha sortit depressa?

- JUSTA (*ab el mateix tò.*) Molt depressa y molt agitada.
(*ab sorna y com dientli: «prous preguntas.»*) — Qué vol que li digui més?
- SR. LLO. Perdoni si la molesto. — Ja he dit, algo grave.....
- JUSTA (*amohinada.*) ¡Ay! ja voldria que 'ls nuvis (*rient*) fossin a *París de Fransa*, y nosaltres al poble, a la massia.
- D. RA. ¿Van a París?
- JUSTA Y a Berlin, y a Viena, y a Roma, y demani. — El viatge será llarch. — Fant bè: 'ls tenen que 'ls gastin.
- SR. LLO. Ella es molt rica....
- D. RA. Y ell es més rich qu' ella.
- JUSTA Que n' escampin algún (*fent senyal de tirar diner.*) — Rodant, rodant pot arribar la moneda a la ma de tothom.
- SR. LLO. ¡Oh! (*ponderant*) jo 'm penso que D. Maurici.....
- D. RA. (*afirmant.*) Si, será espléndit com sempre.
- JUSTA Y més ara que està follament enamorat de donya Amalia.
- D. RA. Se 'm figura que sí.
- JUSTA Y tal. — Y vegi lo que son las cosas. — D. Jaume. sense un cèntim, la detestaba: no volia més que las sévas riquesas. — D. Maurici, milionari, està boig per ella. (*se 'n va a 'n el balcó y mira a fora.*)
- SR. LLO. Y lliga caps si pots. (*per lo que ha dit la Justa.*)
- D. RA. Prou. (*sorpresa en el Sr. Llorens,*) En el mon tot s' explica.
- SR. LLO. ¿Tot?
- D. RA. Tot. (*afirmantho com cosa irrefutable.*)
- SR. LLO. (*rient y ab sorna.*) ¿Fins lo inespllicable?
- D. RA. No eczisteix per qui sab explicarho.
- JUSTA (*desde el balcó.*) La senyora ve. (*se 'n va.*)
- D. RA. ¡Al últim! (*respirant.*)
- SR. LLO. Vamos, D. Rafel, que no s' ha fet esperar tant.
- D. BA. Es que tinch cosa precisa.....
- SR. LLO. No hu dupto; pero me sembla que a clients com aquets, val la pena de complàurels.

ESCENA III

D. RAFEL. SR. LLORENS. D.ª RITA. JUSTA.

D.^a RI. (*treyentse 'l sombrero, que la Justa pren, diu a n' el Sr. Negre.*) Sento moltíssim la molestia, senyor Negre.

D. RA. Vol callar, D.ª Rita.
 D.^a RI. Permetim un moment.
 D. RA. Vusté es molt duenya.
 D.^a RI. (*à n' el Sr. Llorens.*) ¿Y 'ls encàrrechs?
 SR. LLO. Tots complerts: un per un.
 D.^a RI. ¿Hi ha algo de nou?
 SR. LLO. D. Maurici ha vist à D. Jaume. (*ab secret y ponderant*)
 D.^a RI. ¡L' ha vist! (*sorpresa y contrariada.*)
 SR. LLO. M' ho ha dit D. Maurici mateix.
 D.^a RI. (¡No 's descuida!) ¿Y res més?
 SR. LLO. No, senyora.
 D.^a RI. ¿Han dut algo? (*à Justa*)
 JUSTA. Aquets paquets.
 D.^a RI. Serà cosa de l' Amalia.... — Està bè. — Retirinse.

ESCENA IV

D. RAFEL. — D.ª RITA.

D.^a RI. Fàssim el favor.... (*indicantli que s' asenti.* — *angustiada del tot.*) Ans de l' última noticia qu' he rebut, l' enviat à buscar per encarregarli una missió gens agradable y molt delicada; després de lo que acaban de assegurar-me, li prego de ferm que s' encarregui d' ella.
 D. RA. Mentres estigui en lo possible, D.ª Rita, mani.
 D.^a RI. ¡En Jaume es à Barcelona! (*ponderant y ab temensa.*)
 D. RA. ¿Vol dir? (*completament sorprès.*)
 D.^a RI. Per desgracia es cert. — Ve pobre, malalt y desesperat. — Ha sabut que l' Amalia y en Maurici 's casan y està resolt à impedir à tota costa 'l matrimoni.
 D. RA. Propòsits enlaire. No podrà lograrho.
 D.^a RI. D. Rafel....
 D. RA. No, senyora: la sentència ha sigut confirmada per la superioritat, es ferma y....
 D.^a RI. (*interrumpint.*) ¿Y si compromet à n' en Maurici fins à pérdre'l? — ¿Y si l' assassina?
 D. RA. ¡Senyora!
 D.^a RI. No s' admiri, no, que d' aixó 's tracta. — No ve per papers ni plumas: ¡ve per intencions infernals que l' odi inspira! Com en Maurici tè més forsa qu' ell, ell refusarà tota lutxa ab en Maurici cos à cos; com en Maurici li es superior en el maneig de las armas, no li acceptarà 'l desafio; y 's proposa provo-

carlo á totas horas, deixar-se pegar; que l' atropelli, que 'l lesioni. ..

D. RA. ¡Llastima que D. Maurici no 'l fes pols, cuan podia!

D.^a RI. ¡D. Rafel!...

D. RA. La vritat, no s' hauria perdut gran cosa y ara no devoraria vusté el pesar que la consúm.

D.^a RI. ¡Per mi ray, Sr. Negre! Per en Maurici, per l' Amalia ho sento, (*ecsaltantse.*) Sí, ¡per aqueixa pobre filla mèva, tan desgraciada! — Ara que la ditxa li sonreya, altre volta infelís per ell! ¡Oh! — ¡crech que si en aquet instant el tenia entre 'ls meus dits, l' escanyaba!

D. RA. Sosséguis, D.ª Rita. — Si, comprench la pena de la mare; pero..... ¿qui sab? pudé lo que li han dit...

D.^a RI. No puch duptarho: ell mateix ho ha contat á la persona que m' advertit.

D. RA. Seràn aquestas las sèvas intencions; pero de tenirlas á lograrlas....

D.^a RI. Es capàs de tot, de tot D. Rafel y 'l temo. — A vusté l' escolta.

D. RA. Era un altre temps, ans del plet.

D.^a RI. Vusté s' hi parla....

D. RA. A la lleugera, pur compliment.

D.^a RI. Ab franquesa ¿pot parlarli si vusté vol?

D. RA. Si m' hi empenyo, sí, senyora.

D.^a RI. Donchs ab confiansa y ab reserva.

D. RA. Digui.

D.^a RI. Que sobre tot l' Amalia y en Maurici no n' haguin esment.

D. RA. Li prometo.

D.^a RI. Procuri veure aquesta tarde mateixa á n' en Jaume y fassi tot lo possible perque marxi á América, donantli mil, dos mil, cinch mil, si es nescesari.

D. RA. ¡D.ª Rita! (*completament sorprés.*)

D.^a RI. No perdi moment: interessa fins aprofitar els minuts. Hi va la tranquil·tat de l' Amalia y pudé la vida d' en Maurici. Ho sé de segú: ó l' assessina ó 'l compromet fins á pérdrer....

D. RA. Permetim una observació.

D.^a RI. ¡D. Rafel!.... (*impacient.*)

D. RA. ¿Perqué no hu diu á D. Maurici?

D.^a RI. ¿Vusté 's nega?.... (*contrariada.*)

D. RA. No, senyora; pero es indispensable que D. Maurici sápigam....

D.^a RI. ¡Ojalá no hagi de saberho may!

D. RA. D.ª Rita...!

D.^a RI. No hi ha moment que perdre En Jaume està de-

sesperat y, com vusté diu, la desesperació tranforma als homes, fentlos capassos d' horrors.

D. RA. Tinch qu' observarli que no es remey, senyora...

D.^a RI. ¿Perquè no? prohibo.

D. RA. Si accepta, acabat lo que se li dongui, tornarà de nou....

D.^a RI. Sortimne avuy, que demà ja 'n parlarém.

D. RA. (*auxecant-se.*) Per complàurela y no més que per complàurela, fins contra la mèva opinió, intentaré lo possible.

D.^a RI. ¿Pero ab interés y empenyo?

D. RA. Ab interés y empenyo, senyora.

D.^a RI. ¿Confio ab vusté, senyor Nègre!

D. RA. Ja li he dit.

D.^a RI. ¿Y tant prompte li hagi parlat!

D. RA. ¿Vol que vingui á dirli....?

D.^a RI. Me dispensarà un favor senyaladíssim.

D. RA. Tornaré.

D.^a RI. ¿Oh! mil gracias!

D. RA. (¿Qué li pasa á n' aquesta dona? Es qu' encara dura?... qu' encara estima?... (*anantsen y apart.*))

ESCENA V

DOÑA RITA.

¿Aceptará? — L' engunia m' ofega! ¿Presentiments de dol m' oprimeixan 'l pit! — La culpa es mèva, ¡mèva! y 'm toca esmenarho en lo possible! — Si jo hagués deixat fer á n' en Maurici; si no li hagués eezigít el compliment d' una promesa, ara no.....; y ho mereixia per indigne!.... pero.....; pobre Jaume! — A no casarlo ab l' Amalia, no hauria sigut dolent. — Jo sabia durlo, jo 'l dominaba...; L' Amalia era tant nena! — ¿Y perquè vaig casarli? — No, l' idea va sortir d' ell; si d' ell; y va insistir; y va imposarla y..... ¡es un miserable! ¡tot un miserable, per més parent que 'm sigui! - - ¡Quanta engunia y temensa en el mèu cor! — ¿L' haura vist? — Si jo hi hagués anat á trobarlo..... Si jo li hagués parlat..... (*ria' las en el jardí, fortas, alegres y frescas.*) ¡Ditxosas riallas que del cor surten y l' espay alegran! ¡Qui pogués tenirlas en els seus llabis! (*mirant, desde 'l balcó.*) — Es la Amalia y las Seguras. — ¡Pobre filla mèva! ¡Cuán ditxosa t' ha fet la sentencia! y á mí també! per tú! per tú! pero si ara podia jo destruir aquellas cartas!... aque-

llas declaracions!...,... aquella confessió!.... — ¡Ab quina tinta més negre ho escribían..... (*avergonyida y mastegant las paraulas*) ¡jo la querida d' en Jaume! y allí queda escrit, estampat per sempre!... ¡Vergonya eterna! — ¡Ay! Y com deliro per retirar-me en lo més fondo de la masía, en lo més solitari y fúnebre del bosch!

ESCENA VI

D.ª RITA. — D.ª AMALIA. — JUSTA.

D.^a AM. (*entrant, á la Justa.*) Si qu' han anat depressa. (*trayentse l sombrero, que pren la Justa*) No hu esperaba fins á última hora. — (*á D.ª Rita, fentli un petó.*) Adios, mamá.

JUSTA Aquí ho té. (*senyalant els paquets.*)

D.^a AM. Bueno, Justa. (*pren un paquet y ensenyantli.*) Veyám si endevina lo que conté aquet paquet.

JUSTA No, senyora.

D.^a AM. ¿No hi veu per transparencia? Miri bè, miri. — Es un corte de vestit de llana finíssima y dibux preciós, que regalo á la Justa. (*desfà á mitjas el paquet.*)

JUSTA ¡Oh mil gracias!

D.^a AM. ¿Que te n sembla mamá? (*ensenyantli.*)

D.^a RI. Preciós.

JUSTA (*mirant.*) Per complert.

D.^a AM. (*pren un altre paquet.*) ¿Y aquí? ¿Tampoch hu veu? ¿Tampoch? Es un altre per la Tona, la cuinera. — Dónguili y (*ab interés y carinyo*) sobre tot, durant la mèva ausència, l' una y l' altre y l' altre y l' una, cuidin, com millor sápigán á la mamá, endevinantli 'ls pensaments y ballantli l' aiga devant dels ulls.

JUSTA Descuidi, D.ª Amalia: no tindrà la senyora 'l més petit motiu de queixa.

ESCENA VII

D.ª RITA, D.ª AMALIA.

D.^a RI. Has tardat.

D.^a AM. Ja sabs que las Seguras may acaban. Las hi debia el día y, mira, per fortuna m' han deixat en el portal. Si pujan..... — M' anyorabas? (*rient y ab mimo.*)

D.^a RI. (*disimulant.*) Riuten. — Veuem sola á taula m' ha entristit.

D.^a AM. (*acariciantla.*) ¡Pobre mamá! ¿y cóm ho farás durant el mèu viatge de boda? (*ab ingenuitat.*) ¿Vols venir?

D.^a RI. ¡Dèu m' en guardi! (*carinyo.*) Per mí en el más las hora passarán mès depressa y seràn mès agradables.

D.^a AM. Y cuan torni 't trobaré feta una pagesa. — Mocador al cap, tirat endevant, perque el sol no cremi: devantal que dongui la volta al cos, doblegat a la cintura, perque serveixi de falda y portadora..... (*rient.*) ja! ja! ja!

D.^a RI. ¡Ditxosa de tú!

D.^a AM. Dispensa, mamá, la mèva alegría.

D.^a RI. ¡Amalia! (*ab carinyo y satisfacció.*)

D.^a AM. Estich alegre; no hi puch fer mès. — ¿Y qui no n' està, habent surtit de las urpas d' aquell verdu-go y tenint un Maurici, que m' estima tant? perque m' estima de veras. ¡Oh sí! lo mateix que jo á n' ell.

D.^a RI. ¡Quín consol en las tèvas paraulas! — Vulga Dèu que tanta alegría sigui eterna!

D.^a AM. ¿No ha vingut encara en Maurici?

D.^a RI. Nó.

D.^a AM. M' ha promés venir y vuy que vingui. ¡Es l' últim día de nuvi y cal aprofitarlo! — M' ha de dir to-tas aquellas cosas tendras, dolsas y bonicas, que tant me plauhen, per si se n' olvidaba de casat.

D.^a RI. (*apart.*) (Y com posarla trista, noticiantli qu' en Jaume ha vingut?)

D.^a AM. Pero no se n' olvidará, nó: 'l sèu amor no es fa-ramalla, ni fantasía. — Es realitat pura, com el sol esplendent, vida y gloria del mon. — Y jo, jo.... — ¿Sabs que 'm deya D. Benet?

D.^a RI. ¿El papá de las Seguras?

D.^a AM. Sí, el papá de las Seguras.

D.^a RI. Nó.

D.^a AM. (*ab confiansa y satisfacció.*) Que cada día 'm tor-no mès maca y es aixís ¿vritat?

D.^a RI. (*ab mmo.*) ¡Criatura!

D.^a AM. Mira jo també m' hi trobo, no hu diguis á ningú; pero si ho dius, dirás una cosa certa.

D.^a RI. (*agafantli 'l cap entre las dos mans y besantla en el front.*) ¡Ben hagi la nulitat qu' ha pogut fer, que l' alegría brillés en els tèus ulls y que la ditxa inundés el teu pit!

D.^a AM. Tú y en Maurici, mamá, ho heu fet tot.

ESCENA VIII

D.ª RITA, D.ª AMALIA. D. MAURICI.

- D. MAU. Tot no, Amalia: falta algo.
- D.^a AM. ¿Maurici, qué tens?
- D.^a RI. ¿Què li passa?
- D. MAU. El càstich d' una tonteria.
- D.^a AM. ¿Què dius?
- D. MAU. Que en certas circumstancias la compassió es la bestiesa més grossa.
- D.^a AM. Pero.... sossègat — ¿qu' es aixó?
- D. MAU. Tota la tarde en Jaume 'm ve seguint els passos.
- D.^a AM. ¿En Jaume! *(del tot sorpresa.)*
- D.^a AM. Sí, en Jaume! — ¿Malaguanyada bala aquella que no va partirli 'l cor! *(á D.ª Rita)* ¿Per vusté! Vaig complirli la promesa de no matarlo y vaig ferir-lo lleugerament per acabar el desafio. — ¿Ara fos! Ell havia errat el tiro, 'l tenia devant meu, á vint passos, y sabia que la bala de la méva pistola iria allí ahont jo pasaba l' ull.
- D.^a RI. ¿D. Maurici!.....
- D. MAU. Ja sè qu' es lleitj y raquitich penedirse de haber perdonat la vida á un home; pero figuris com dech estar, cuan me 'n panedeixo! Jo no se ahont arribarém: he pogut contenirme.... ¿Oh! sí: la provocació era muda; pero continuá, insistent.
- D.^a AM. Càlmat, per Dèu. — No val la importancia que li donas.
- D. MAU. ¡Amalia!
- D.^a AM. Si 't passa per el costat, no has de véurel; si 't parla, no has de sentirlo. — Escoria com alló, 's desprecia.
- D. MAU. Se desprecia..... *(indicant que 's més fácil dirho que ferho.)*
- D.^a AM. Se desprecia.
- D. MAU. Mira, Amalia, avuy per un esfors de voluntat, he pogut contenirme; si 's repeteix la cosa.....
- D.^a RI. No decendeixis á n' ell.
- D. MAU. Es que á mí no 'm tornarà boig un ximple ó un malvat trepitxantme las petxadas. — Ans qu' aixó sucseheixi, 'l trossejo.
- D.^a RI. Qu' es precisament lo qu' ell vol.
- D. MAU. ¿Perqué?
- D.^a RI. Perqué 't perdis.
- D.^a AM. ¿Es possible, maná?

- D.^a RI. M' ho ha assegurat qui ho sab de veras: no puch duptarho.
- D.^a AM. ¡Infame!
- D.^a RI. El seu propòsit es pèrdrel, compromettentlo, ó assassinarlo.
- D. MAU. Donchs si D. Rafel no 'l detura, surt ab la seva, perquè la paciència se m' acababa.
- D.^a RI. (*ab interès.*) ¿D. Rafel diu?
- D. MAU. Sí, senyora; m' crech que 'l senyor Negre ha maliciat la cosa y ha volgut evitar un disgust.
- D.^a RI. (¡Ah! si logrés convencerlo.)
- D.^a AM. (*á D. Maurici ab carinyo é imposició.*) No vuy qu' estiguis trist, ni recelós.
- D. MAU. ¡Amalia!
- D.^a AM. No vuy ni que t' en recordis.
- D. MAU. Pero.....
- D.^a AM. ¿S' ha proposat marejarte? — Donchs apliquem-li 'l sistema: marejemlo á n' ell. — Mamà, converteix al Sr. Llorens en soldat dels Magiars: que no deixi á n' en Jaume ni á sol ni á sombra; pero posantse sempre al devant d' ell; entorpintli 'l pas; no deixantlo anar per allà ahont ell vulgui y estant disposat á detenirlo en cualsevol moment, si es nescsari, costi lo que costi.
- D.^a RI. Pude no 't falti rahó.
- D. MAU. ¡Jamay!..... (*oposantsi.*)
- D.^a AM. No vuy qu' hi tinguis res ab ell. Ja n' hi massa que se 'n encarregui 'l senyor Llorens.
- D. MAU. Pero
- D.^a AM. (*ab carinyo.*) Dèixam manar un cop á la vida. — Fesho, mamà, depressa; no perdis moment; y (*á n' en Maurici, prenentli la ma.*) vina, Maurici.
- D. MAU. ¡Amalia!.... (*resistent.*)
- D.^a AM. Séntat al meu costat.

ESCENA IX

D.ª AMALIA y D. MAURICI.

- D. MAU. ¿Y 't sembla si es bonich que jo deixi..... (*sentantse en el sofà.*)
- D.^a AM. Com no es per cobardia, sinó porque aixis ho vol la tèva Amalia, y es per mi hermoíssim, també ha de serne per tú. — ¡Allunya aquesta sombra del teu front! — Vaja, no hi pensis. — Sigas l' enamorat de la tèva núvia, que demà serà la tèva esposa; de la que t' estima ab tota l' ànima per lo que vals y per gratitut.

D. MAU. No, per gratitut no.

D.^a AM. ¿Te pesa?

D. MAU. Jo t' estimo ab passió boija, imponderable.....

D.^a AM. Y jo 'm sento orgullosa, ennoblida, al véurem estimada aixís per tú.

D. MAU. ¡Gloria mèva!

D.^a AM. Se m figura que no n' hi ha un altre que se m' iguali; joyosa y embadalida giro 'ls ulls al entorn, 'm proclamo la primera, y enamorada y agraphida (*sense deixar-se interrompre per en Maurici.*) — sí, agraphida també, — vuy que siguin dos els sentiments que á tú m' uneixin, si l' un viu, més viu l' altre encara, — deliro per crearte un paradís.

D. MAU. ¡Pobre amor mèu! — Qui m' ho hagués dit cuan me moria en aquell infern de desitjos y dupte! ¡Tú mèva! ¡Tú la trista y apesurada, llavoras, comi la Vèrge del Desconsol! — Tot era infortuni en els tèus ulls; tot pena en el teu front; y aquell infortuni y aquella pena, agrandantse en la fantasia, estrenyian dolosament al cor.

D.^a AM. Y després de tant infortuni y tanta pena, gracias á tú, Maurici mèu, gracias á tú, la ventura, la ditxa, la felicitat.

D. MAU. ¡Amalia!

D.^a AM. Sí, la ditxa, la felicitat.

D. MAU. Fins avuy he cregut en ellas.

D.^a AM. ¡Maurici!

D. MAU. Fins avuy.

D.^a AM. Y avuy més que may.

D. MAU. Nó: hi ha sombras.

D.^a AM. ¿Sombras? ni una.

D. MAU. Sí, sombra persistent enfosca 'l nostre sol.

D.^a AM. ¡Jo t' estimo!

D. MAU. Ab el cor y ab l' ànima, fins á perdre per mí la vida: més no pot estimarse. Ho sé y ho sento aquí (*senyalant el cor*) y ningú d' aquí es capàs d' arrancarho. — Aquest amor convertiria en cel la terra y fora jo 'l més felís dels homes, sense 'n Jaume.

D.^a AM. ¡Ah! hi tornas!....

D. MAU. Per forsa, mal que 'm pesi. Al desapareixer, després de la sentència, l' havia olvidat y 'l perdonaba. — Avuy torna ab intenció funesta. ¡Delira, rabia per amagar la nostra ventura! — Veyas si ab aixó sol no n' hi ha prou, ja que no massa!

D.^a AM. ¡Maurici! ¡Maurici! (*tement.*)

D. MAU. Y densá que l' he vist, se va despertant aquí, en lo més fondo del cor, un odi infernal, que dormia: ¡celos espantosos del temps qu' ha sigut el teu marit!

D.^a AM. ¡Oh! (*espantada.*)

D. MAU. Y es precis que acabi, si es indispensable. — Ell ha tornat, ell ho vol; donchs que sigui: caigan ab ell engunias y neguits, infamias y desventuras, y broti del sèu cadáver la nostre felicitat.

D.^a AM. ¡Reina del cel, tú desvariejas! — Si odi y celos emplenan el tèu pit ¿ahont guardas l' amor que 'm juras?

D. MAU. Aquí: pero per que hi reposi, precisa que celos y odi 'n surtin y no 'n surtirán fins que ell caigui.

D.^a AM. (*crit de l' ànima.*) ¡Ay! sempre al entorn mèu la desventura!

D. MAU. ~ ¡Si ell vivía!

D.^a AM. ¡Maurici!

D. MAU. ¡No t' ha oprimít may el cor el pressentiment de una desgracia terrible? — ¿No has vist may, sense véurel, pero es com si 'l veyessis, porque 'l sents y casi 'l tocas, un fantasma fatidich, emblema de dól y de ruína, que sembla que 't volta y segueix per tot y que en un moment donat se 't presenta en forma humana, irascible, amenassant, ofegante, si-guent forsós estermínarho per lliurarse d' ell.

D.^a AM. ¡Oh calla....

D. MAU. ¡De tant oprimít que 'm sento 'l cor, casi no respiro!

D.^a AM. ¡Maurici!....

D. MAU. ¡Es ell! — ¡Míral!

ESCENA X

D.ª AMALIA. — D. MAURICI. — D. JAUME.

D. JAU. Sí, soch jo.

D. MAU. ¡Tú vols morir!

D. JAU. Mátam. — Ni arma porto, ni 'm defensaré.

D. MAU. ¿Qué diu?

D.^a AM. ¡Maurici!

D. MAU. ¡Está boig!

D. JAU. *No vuy* bátrem cos á cos ab tú, porque tens més forsa y he de se^hvensut; *no vuy* ab tú un desafio perquè m' ets superior en totas las armas y desafiarme ab tú sería corre indefens á una mort segura, quedant tú en la impunitat. — Sols *vuy* que á totas horas me vegis y rabiis. — Pégam, mátam: no 'm defensaré.

D. MAU. ¡Miserable!

D. JAU. Tant que vulguis. — Cuan faltan prendas per ser gran, s' ha de ser petit.

- D. MAU. La paciència s' acaba y á n' els gossos se 'ls pateja.
- D. JAU. Fesho.
- D.^a AM. Vésten. (*manant ab ira.*)
- D. JAU. Us caseu y vineu á ferhos el meu regalo de boda. — ¿No hi contabau?—Al entorn vostre tot es riquesa, y ditxa, y felicitat; al entorn meu tot es miseria, y desgracia, y desesperació. — A vosaltres ho dech.
- D.^a AM. Nò, á tú, que massa sort tingut habías.
- D. JAU. A vosaltres, y es just que pagui.
- D. MAU. ¿Y com pagas?
- D. JAU. Ab lo únich que tinch: ab la mèva desventura, que veuréu á totes horas, escarnint y amargant la vostre ditxa.
- D.^a AM. ¡Vil!
- D. JAU. Soch infelis; siguèune també vosaltres.
- D. MAU. Ya veuràs com t' equivocas. (*intentant tirar-se sobre 'n Jaume.*)
- D.^a AM. (*detenintlo.*) ; Maurici!

ESCENA ULTIMA.

D.ª AMALIA. — D. MAURICI. — D. JAUME. — D.ª RITA.

D. RAFEL. — SR. LLORENS.

- D.^a RI. (*entrant é interposantse entre D. Maurici y don Jaume.*) ¡Nò, Maurici, tú nó! ; de cap manera! (*á don Jaume.*) ¡M' has enganyat!
- D. RA. Y á mi. (*ab reconvenció.*)
(*D. Jaume está en mitj de i' escena; á la seva esquerra y dos passos darrera d' ell el Sr. Llorens recelós y vigilantlo Els altres á la dreta: D.ª Amalia y D. Maurici en primer terme: junt ab ells don Rafel; D.ª Rita entre aquestos y D. Jaume.*)
- D.^a RI. La despedida es com tèva; pero acabém. — Has promés á D. Rafel y m' has promés á mí, si 't dexábam parlar ab ells, fiesar luego una cantitat y anárten. -- Digas que vols y vésten.
- D. JAU. M' he valgut de la promesa per arribar fins aquí. — No vuy res.
- D.^a RI. (*amenassant.*) ; Jaume!
- D. JAU. Res, (*ab tota intenció.*) com no sigui la desgracia d' ells.
- D.^a RI. ¿Ets boig? (*ab sorpresa é ira.*)
- D. JAU. Mesos y mesos he madurat el meu propòsit y es invariable.
- D. MAU. ; Ni ha per pérdrer!

D. RA. ; Sr. Terri!.....

D.^a RI. *(ab tô sarcàstich.)* ; El teu propòsit! no lograràs realitzar-lo. *(moriment de sorpresa en D. Jaume.)* Nò: en Maurici no 't posarà la mà à sobre, — jo t' ho asseguro, — y no hi haurà lesions ni mort per ell causadas, ni, per lo tant, la presó ó el presiri que per ell deliras.

D. MAU. ¿Cóm? *(del tot sorprès.)*

D. RA. Es lo que busca. *(senyalant à D. Jaume.)*

D. MAU. ; Dèu de Dèu!

D. RI. *(resolta.)* Acabèm d' una vegada. Fiesa y vésten. ¿Què vols?

D. JAU. L' infelicitat d' ells. *(moriment en tots.)*

D.^a RI. *(ab crit de l' ànima.)* ; Jaume!..... per lo més sant!....

D. JAU. L' infelicitat d' ells.

D.^a RI. ¿No hi ha en el teu cor ni una fibra generosa?

D. JAU. Per ells, ni una.

D.^a RI. *(s' avalansa contra D. Jaume, 's detè y diu ab crit é ira.)* ; Vésten!

D. JAU. Nó.

D.^a RI. *(ab més crit é ira.)* ; Vésten!

D. JAU. Nó — Han d' arrastrarme y si ho fan, me clavaré en el portal. — Han de véurem sempre, — jo 'ls hi condemno. — ; sempre! per escarni de la seva dicha y mort de la seva ventura.

D.^a RI. *(fóra de sí)* ; Miserable perdut entre els més miserables! *(moriment en D. Jaume.)* Per tú la mèva filla ha sigut durant sis anys horrorosament infelís y desgraciada. — ; Mira si serne debia, cuan per redimir-la, fins he fet pública la deshonra mèva. — ; Calcula si n' es de immens el mèu sacrifici! Opinió, dignitat, respecte, lo que més estima la dona, ha sacrificat la mare, per arrancar à la seva filla d' aquell truble espantós de sufriments y penas! — ; Y ara que n' es fora; y ara que la ditxa li somriu, ha de resultar inútil 'l mèu sacrifici? ¿altre cop ha de ser infelís y desgraciada é infelís y desgraciada per tú? *(en plena locura.)* ; Per tú!

D. JAU. Sí.

D.^a RI. ; Nò, Jaume: nó!

D. JAU. Ho será.

D.^a RI. ; Impossible!

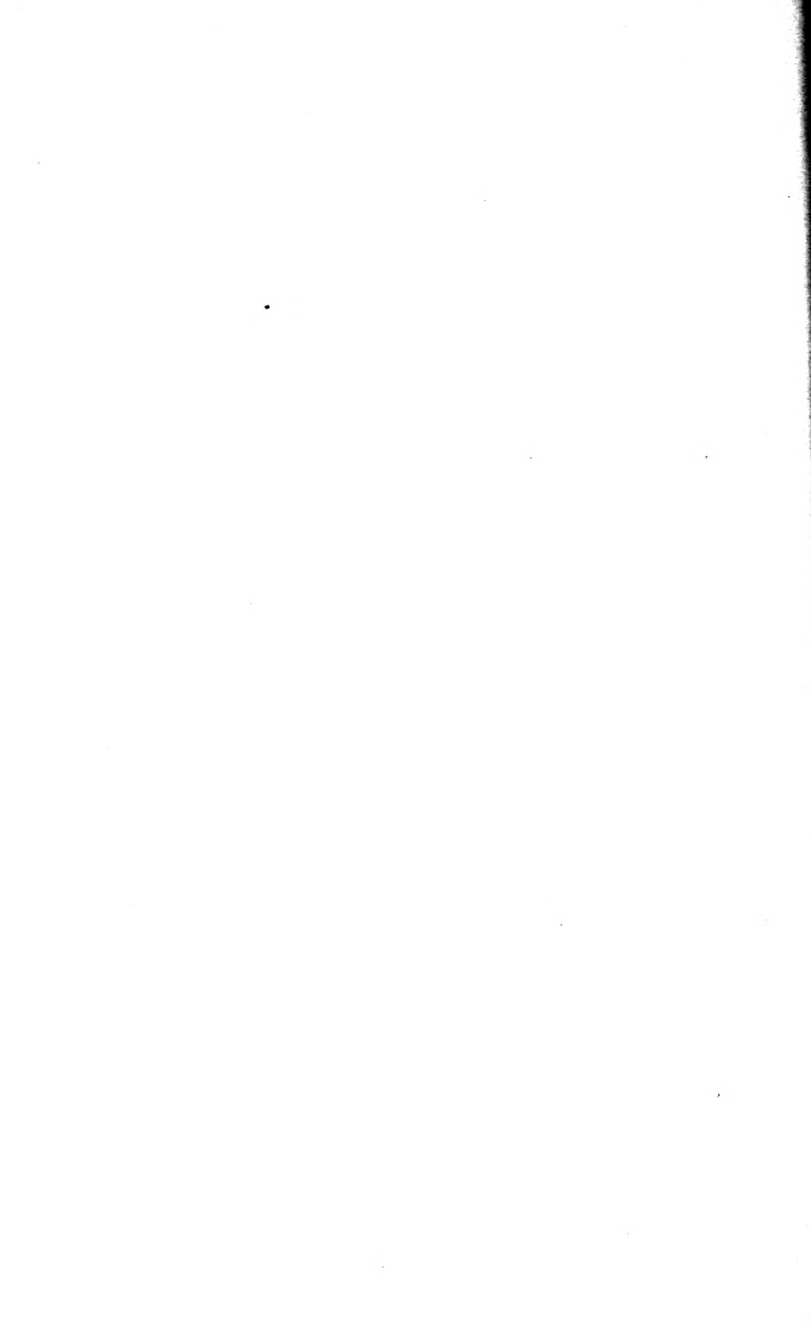
D. JAU. Ho será.

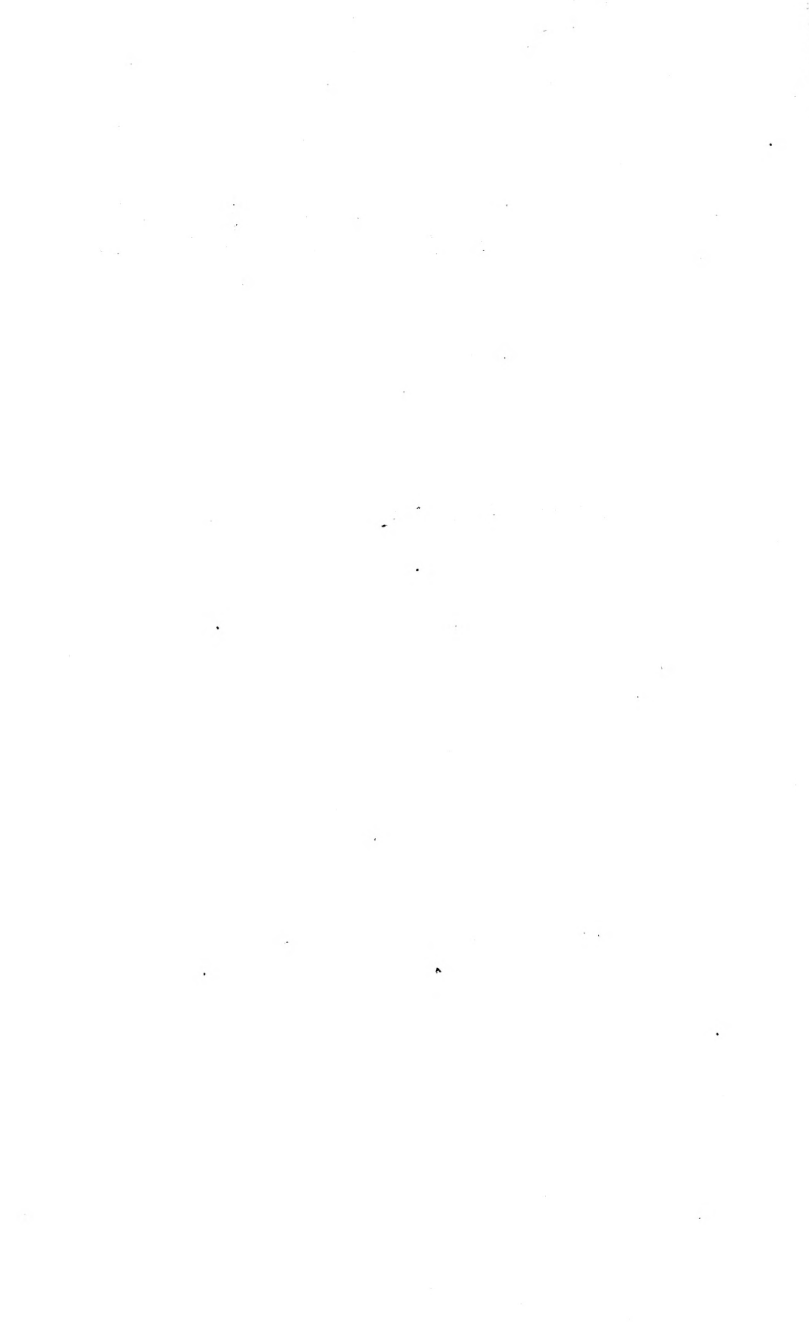
D.^a RI. ; Jo dich que nó! *(ab tota la fúria y forsa de la desesperació, D.ª Rita agafa per el coll à D. Jaume, fent lo possi-le per escanyarlo. — D. Jaume cul·lit de sorpresa, pert l' equilibri y queda indefens. — Al veurho, 'ls altres corren cap à n' ells.)*

- D. MAU. : Senyora!
 SR. LLO. : L' escanya!
 D. RA. : D.ª Rita!.....
 D.^a AM. : Mamà.....
 } *Casi á un temps*
- D.^a RI. (*sense deixar-se tocar y ab crit horrorós de desesperació boija*) ¡Fugiú!. — ¡Deixéume! (*ab tota la fúria y forsa sèva, rebot á D. Jaume contra 'l sol. — D. Jaume cau per enter d' esquenas, petant de caps (de l' occipital) en el paviment.*)
- D.^a AM. (*horrorizada.*) ¡Jesús!
- D.^a RI. (*ab alegría y satisfacció de boija, senyalant el cos de 'n Jaume.*) ¡Per tú, la filla mèva, per tú!..... (*al caure D. Jaume, s' ajupan, posant un jonoll á terra, D. Rafel y el Sr. Llorens. — D. Rafel posa la ma sobre 'l pit de D. Jaume.*)
- D. RA. : ¡Mort!
- SR. LLO. : ¿Mort? (*sorpresa y espant*)
 (*Tots quedan ab el cap baix.*)
- D.^a RI. (*á l' Amalia, ab la mateixa alegría y satisfacció de boija.*) ¡Ja pots ser felis!
- D.^a AM. (*esclatant en plor.*) ¿Y tú, mamá?
- D.^a RI. No ploris: mentres siguis tú ditxosa, ditxosa seré jo, vaji allà hont vulgui.

FÍ DEL DRAMA.

**RARE BOOK
COLLECTION**

**THE LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
NORTH CAROLINA
AT
CHAPEL HILL**

PQ6217

.T44

v.24

no.1-20

